

**” No tietenkin ne luokkakaverit ja sit se asia mitä
opiskellaan ja et miten sitä opiskellaan.”**

Tapaustutkimus eräässä Satakuntalaisessa koulussa 6. vuosiluokan poikien koulumotivaatioon vaikuttavista tekijöistä

Kasvatustiede
Opettajankoulutuslaitos
Turun yliopisto
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Lilli Salo

13.06.2023

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Lilli Salo

Otsikko: ”No tietenkin ne luokkakaverit ja sit se asia mitä opiskellaan ja et miten sitä opiskellaan.”

Ohjaaja: yliopistonlehtori Satu Laitinen ja akatemiaturkija Marjaana Puurtinen

Sivumäärä: 50 sivua, 6 liitesivua

Päivämäärä: 13.6.2023

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää tapaustutkimuksena yhtenäiskoulun nivelvaiheen poikien koulumotivaatiota sekä heidän ajatuksiaan opetusmenetelmistä ja oppiaineesta sen yhteydessä. Lisäksi haluttiin selvittää opettajilta mitä he ajattelevat oppilaiden koulumotivaatiosta ja siihen vaikuttavista mahdollisista tekijöistä, kuten opetusmenetelmät ja oppiaine.

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimukseen osallistui seitsemän oppilasta, joista kaikki olivat poikia ja neljä luokanopettajaa, joiden työkokemus luokanopettajan tehtävissä vaihteli kahdenkymmenen ja kolmenkymmenen vuoden välillä. Tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Tutkimusaineistoa analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksesta ilmeni, että oppilaat sanoittavat ja kokevat koulumotivaation eri tavalla kuin opettajat. Oppilaat eivät osanneet tarkastella opetusmenetelmää suoranaisesti, vaan kokivat motivaatiota oppiainekohtaisesti. Vastaavasti opettajat kokivat oppilaiden motivaation olevan oppiainekohtaista, mutta opetusmenetelmän vaikuttavan myös oppiainekohtaiseen motivaatioon. Oppilaat kokivat innostusta ja motivaatiota koulussa kaverien kanssa. Tutkimuksesta ei käy ilmi, vaikuttavatko kaverit koulussa oppimismotivaatioon, mutta sen vaikutus on kiistaton koulumotivaatioon ja koulussa viihtymiseen.

Opettajat arvioivat omaa rooliaan lähes kaikkien tutkimuksen teemojen, motivaatio, oppiaine ja opetusmenetelmä, yhteydessä. Osa koki oppilaiden luontaisen suuntautumisen ohjaavan kiinnostusta koulussa, kun taas osa koki opetusmenetelmän ja oman motivaationsa ja innostuksensa ohjaavan oppilaan motivaatiota. Opettajan roolia taas oppilaat reflektivat hyvin vähän, kuten myös opetusmenetelmään.

Avainsanat: tapaustutkimus, motivaatio, koulumotivaatio, opettajan motivaatio, nivelvaihe, 6.vuosiluokka, opetusmenetelmä, oppiaine, kaverit ja koulumotivaatio

Sisällysluettelo

1 Johdanto	5
2 Motivaatio koulussa	7
2.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	7
2.2 Motivaation ja innostuksen merkitys koulussa	8
2.3 Oppimis- ja koulumotivaatio	8
3 Opetus ja oppiminen	11
3.1 Oppiminen	11
3.2 Opetusmenetelmiä	11
4 Oppiaine	13
4.1 Oppiainekohtainen motivaatio	13
5 Tutkimusongelmat	14
6 Tutkimusmenetelmät	15
6.1 Osallistujat	15
6.2 Tutkimuksen toteutus	16
6.3 Aineiston analyysi	17
6.3.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi ja luokittelu	18
7 Tutkimuksen tulokset	25
7.1 Sisäinen- ja ulkoinen motivaatio	26
7.2 Oppiaine ja oppiainekohtainen motivaatio	26
7.3 Kaverit ja motivaatio	28
7.4 Opettajan motivaatio	29
7.5 Opetusmenetelmät ja niiden vaikutus motivaatioon	30
8 Pohdinta	34
8.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	34
8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
8.3 Jatkotutkimus Satakunnan alueen yhtenäiskoulujen poikien koulumotivaatioon	36

Lähteet	38
Liitteet	42
Liite 1. Haastattelukysymykset oppilaille	42
Liite 2. Haastattelukysymykset opettajille	43
Liite 3. Tietosuojailmoitus opettajat	45
Liite 4. Tietosuojailmoitus oppilaat	47
Liite 5. Tutkimustiedote oppilaiden vanhemmat	49
Liite 6. Tutkimustiedote opettajat	50

1 Johdanto

Halu selvittää ja mahdollisesti kehittää PISA-tutkimuksessa ilmenneitä poikien motivaatioon liittyviä heikkoja tuloksia on tämän tutkimuksen taustalla (Pulkkinen, Tolvanen & Rautopuro 2018, 19). Tässä tapaustutkimuksessa, joka toteutettiin eräässä Satakuntalaisessa yhtenäiskoulussa, on tarkoitus selvittää peruskoulun nivelvaiheessa olevien poikien oppimis- ja koulumotivaatiota heidän ja heidän opettajiensa näkökulmasta. Tutkimukseen valikoitui eräässä yhtenäiskoulussa olevien 6. vuosiluokan pojat joilta haluttiin selvittää miten juuri he kokevat koulumotivaationsa kouluympäristössään, jossa tulevat jatkamaan yläkouluun. Kansallisessa THL:n tekemässä Kouluterveyskyselyssä vuosilta 2019 ja 2021 kysyttiin Satakuntalaisilta 8. ja 9. luokan pojilta kouluinnostuksesta, joista vain 22,9 % koki kouluinnostusta. Vastaavasti 4. ja 5.vuosiluokan pojista 43 % koki kouluinnostusta. Tällä tutkimuksella haluttiin selvittää, mikä poikia juuri siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun motivoi ja miten mahdollisesti jatkossa kehittää niitä menetelmiä, joilla tukea erityisesti poikien koulumotivaatiota.

Oppimismotivaatio on tärkeä kaiken koulutuksen kannalta. On todettu, että oppimismotivaatio on sosiaalisessa kontekstissa ja vuorovaikutuksessa jatkuvasti kehittyvä piirre. Siihen vaikuttaa oppilaan oman luonteen piirteiden lisäksi hänen ajattelutapansa, sosiaaliset suhteet ja opettajan vuorovaikutuksellisuus. Koulutuksen tarkoitus on valmistaa oppilaat, tulevaisuus, kokemaan oppimismotivaatiota eli tässä yhteydessä toimijuutta, pystyvyyttä ja merkityksellisyyttä. Ennen kaikkea koulutuksen ja koulun ydin on oppiminen. Osallistuminen tulevaisuuden yhteiskuntaan vaatii yhä enenevässä määrin nykypäivän oppilailta moninaisia valmiuksia ja niiden kehittämistä. Valitettavasti kuitenkin nykyiset opetuskäytännöt eivät aina kuitenkaan tue oppilaiden valmiuksien kehitystä. (Salmela-Aro 2018, 10.)

Kulttuurissamme vallitsee tällä hetkellä useita erilaisia oppimismotivaatio teorioita, joista yksi tunnetuista on Ryanin ja Decin itsemääräämisteoriat. Sen mukaan oppilaat motivoituvat, kun he voivat itse vaikuttaa ja päättää tekemisestään. Oppilaita motivoi tällöin sisäinen autonomian tunne, ei niinkään ulkoinen pakko tai palkkio. Teorian mukaan myös kompetenssi, eli tunne omasta pystyvyydestä, sekä yhteenkuuluvuus ovat tärkeitä motivoivia tekijöitä. (Ryan & Deci 2017; Salmela-Aro 2018, 11.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yhtenä suurena oppimista ohjaavana piirteenä motivaatiota ja erityisesti oppimis- ja koulumotivaatiota.

Opettajan opetusmenetelmillä ja persoonalla on myös todettu olevan merkitystä oppilaan motivaatioon. Nykyinen oppimiskäsitys korostaa oppilaan omaa aktiivista roolia tietorakenteensa kehittymisessä. Oppilaan oma käsitys ja sisäinen motivaatio ohjaa sitä mihin hän havaintonsa kohdistaa, mitä informaatiota hän ottaa vastaan ja miten hän saamansa tiedon tulkitsee. (Raina 2003, 13.) OPS määrittelee opettajan työtä ohjaavia menetelmiä sellaisiksi, että ne tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Opetussuunnitelman mukaan ne työtävät, jotka antavat erilaisia kokemuksia ja aktivoivat erilaisten aistien käyttöä myös lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Ne myös tukevat itseohjautuvuutta, vahvistavat ryhmässä toimimisen kykyä ja motivaatiota. (Opetushallitus 2014.) Opettajan työ Suomessa on siis hyvin itsenäistä ja autonomista näiden säädösten puitteissa. Vaikka opettajan työn voidaankin ajatella täten olevan hyvin vapaata, eivät määritelmät vielä itsessään ohjaa keinoissa, joilla ne tulisi saavuttaa. Siksi opettaja joutuu työssään jatkuvasti pohtimaan työmenetelmäänsä, työetiikkaansa ja samalla olemaan herkkä eri oppilaiden tarvitsemille ohjausmetodeille.

Tässä tutkimuksessa pyritään hakemaan tutkimusongelmiin vastauksia oppilaan ja opettajan näkökulmasta keskittyen teemoihin motivaatio, oppimis- ja koulumotivaatio, opetusmenetelmät ja opettajan pedagogiikka.

2 Motivaatio koulussa

Motivaatio on yksi ihmisen suurin suuntautumista, toimintaa ja ajattelua ajava voima. Sitä ja sen ilmiöitä on pyritty tutkimaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan monella eri tieteenalalla. Motivaatiota voi tarkastella kysymysten miksi, mitä ja miten avulla (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 10). Kasvatuspsykologisesta näkökulmasta tarkasteltuna motivaation yksi tärkeimmistä kysymyksistä on siis mahdollisesti miksi. Se on kognitiivinen toiminto siinä missä oppiminenkin. Miksi me ylipäätään teemme mitään tai mikä meitä ajaa tekemään asioita, kuten esimerkiksi oppimaan? Ryanin ja Decin itsemääräämisteorian mukaan ihmiset motivoituvat, kun he saavat itse päättää tekemisistään (Ryan & Deci 2017, 10; Nurmi & Salmela-Aro 2017, 14). Madsen ja Egidius taas ajattelevat, että ihmisen koko käyttäytyminen on erilaisten motivaatioprosessien tuote (1981, 16). He myös määrittelevät erilaisia motiivilajeja, kuten orgaaninen motivaatio, emotionaalinen motivaatio ja sosiaalinen, älyllinen ja uni- ja toimintamotivaatio. Näiden pohjalta he määrittelevät nykyaikaiset motiivijärjestelmät, kuten nykymotiivitutkimuksessakin on määritelty, sisäinen ja ulkoinen motivaatio. (Madsen & Egidius 1981, 39).

2.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Yksi kasvatuspsykologian suosituimmista ihmisen motivaatiota selittävästä teorioista on Decin ja Ryanin itsemääräämisteoria, jonka lähtökohtana on, että ihminen on luonnostaan aktiivinen motivoituva ja itseohjautuva (Ryan & Deci 2017, 3; Vasalampi 2017, 54). Teorian mukaan yksilön kehitys ja psykologinen kasvu tapahtuvat vuorovaikutukset ja sosiaalisessa ympäristössä, jolloin sosiaalisella ympäristöllä on merkittävä vaikutus siihen, miten ihminen lopulta motivoituu. Oppimisen yhteydessä tätä voi ajatella niin, että kun toinen opiskelee saadakseen hyviä arvosanoja, toinen opiskelee puhtaasti oppimisen ilosta. Molemmat ovat siis motivoituneita mutta heidän motiivinsa ovat erilaiset. Tästä johtuu keskeisin erottelu motiivien välillä eli jako sisäiseen- ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio ajaa ihmistä toimintaan koska itsessään toiminta tuottaa mielihyvää ja on kiinnostavaa. Oppimisen kannalta sisäinen motivaatio on optimaalinen motivaatio, sillä se edistää myönteistä tunnetta oppimista kohtaan ja johtaa luovuuteen sinnikkyYTEEN ja laadulliseen oppimiseen. (Nurmi ym. 2017, 55).

2.2 Motivaation ja innostuksen merkitys koulussa

Oppimisen yhteydessä on vaikea olla puhumatta motivaatiosta. Vastaavasti oppimista ei tapahdu ilman motivaatiota. Miksi siis koulumotivaatio on merkityksellinen? Tässä tutkimuksessa tarkastellaan koulumotivaatiota ja innostusta oppimisen yhteydessä.

Elämänkulun motivaatioteorian mukaan oppilaiden opiskelumotivaatioon vaikuttavat myös haasteet, kokemukset ja mahdollisuudet eri koulutuksellisissa siirtymävaiheissa, joista yksi on juuri nivelvaiheessa olevat oppilaat. Tähän samaan vaiheeseen, tai oikeastaan kasvunvaiheeseen, eli nuoruuteen, ajoittuu myös oppimisen ja motivaation kehityksen toinen herkkyykskausi. Tässä vaiheessa oppilaat itse, vanhemmat, opettajat ja kaverit vaikuttavat toistensa motivaatioon, hyvinvointiin ja oppimiseen. Onnistunut siirtymävaihe, tässä tapauksessa siirtyminen alakoulusta yläkouluun, vähentää oppilaan stressiä ja myös lisää hyvinvointia.

Motivaatio on oppilaiden kokemuksia tarkasteltaessa tärkeä, sillä heidän käyttämät ajattelu- ja toimintatavat vaikuttavat selkeästi heidän kouluun sopeutumiseensa ja koulumenestykseen. (Salmela-Aro 2018, 14–15.) Motivaation merkitystä pohditaan tässä tutkimuksessa yleisesti oppimista suuntaavana piirteenä. Motivaation näkökulmasta omakohtainen merkityksellinen kokemus selittää tehtäviin keskittymistä ja niiden eteen ponnistelua. Se vastaavasti tekee oppimisesta kiinnostavaa ja helpompaa (Mykrä & Hätönen 2008, 27). Kouluinnostus, kuten motivaatio, syntyy vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden, koulukavereiden ja opettajan kanssa kannustavassa ilmapiirissä. Myös oppilaan sosiaalinen tausta vaikuttaa innostuksen kehittymiseen.

2.3 Oppimis- ja koulumotivaatio

Koulu- ja oppimismotivaatiolla tarkoitetaan kiinnostusta ja sitoutumista kouluun, koulussa opiskeluun ja tehtävien tekemiseen ja niiden kokemiseen mielekkäiksi ja tärkeiksi (Salmela-Aro 2018, 181). Koulussa suoriutumiseen ja motivaatioon vaikuttaa myös tietenkin eri oppiaineiden mielekkyys oppilaalle ja oppimismotivaatio onkin ainespesifiä.

Motivaatio liittyy yleisesti myös uskomuksiin, havaintoihin, arvioihin, kiinnostuksen kohteisiin ja toimintaan. Eri oppiaineita opiskellessaan oppilas pohtii, miten hän voi onnistua tehtävän teossa, haluaako hän tehdä sen, miksi hän tekee sitä ja onnistuuko hän siinä.

(Salmela-Aro 2018, 123.) Salmela-Aro nostaa esiin motivoivan ryhmän vaikutusta oppilaan henkilökohtaisen motivaatioon kasvuun seuraavasti. Tunneilla on epävirallista aikaa, mikä mahdollistaa spontaanin vuorovaikutuksen, luokassa osoitetaan, että kaikki kuullaan eikä

kenenkään sanomisia arvostella ja havainnollistetaan käytännössä, kuinka oppilaat voivat itse vaikuttaa opintojen etenemiseen ottamalla vastuuta, sitoutumalla koulussa oloon ja tehtävien tekemiseen (Salmela-Aro 2018, 58).

Entä eroaako sitten ja jos, niin miten, poikien koulumotivaatio tyttöjen koulumotivaatiosta? Sukupuolisia eroja on tutkittu paljon (Viljaranta & Tuominen 2018, 106). Vasalampi ym. tarkastelevat tutkimuksessaan muutostrendejä nuorten koulumotivaatiossa (2018) ja toteavat eroja olevan, vaikkakin hienosyisiä. Myös PISA-tutkimus vuodelta 2015 osoittaa poikien heikkoa koulussa suoriutumista verrattuna tyttöihin ja sen taustalla olevaa motivaation puutetta tietyissä oppiaineissa. Poikien kohdalla myös sosioekonomisen taustan on havaittu vaikuttavan motivaatioon ja sen puutteeseen. (Opetushallitus 2016, 20.) Useat kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet poikien arvostavan matemaattisia oppiaineita enemmän, kun taas tytöt arvostavat poikia enemmän äidinkieltä (Vasalampi ym. 2018, 4). Tähän liittyy myös poikien oma usko itseensä tyttöjä vahvemmin matematiikassa ja täten myös motivaatio matemaattisia oppiaineita kohtaan (Pöysä ym. 2018, 5). PISA tutkimuksessa tutkittiin myös tyttöjen ja poikien suoritusmotivaatiota ja niiden eroja. Tutkimuksen mukaan poikien suoritusmotivaatio ei kuitenkaan eronnut tyttöjen motivaatiosta merkittävästi (Väljjarvi 2017, 12). Vastaavasti taas Pöysän ym. (2017) mukaan suomalaisten 6. luokkalaisten poikien kirjoitustaito, lukutaito ja kielentuntemus on havaittu olevan tyttöjen taitoja heikompaa (2017, 9).

Andrew Martin tutki vuonna 2003 poikien käsityksiä motivoivista opettajista ja motivoivasta pedagogiikasta. Tutkimuksessa tietoa kerättiin lähes neljältä tuhannelta lukio oppilaalta määrällisesti ensin kyselylomakkeen avulla ja sen jälkeen laadullisesti haastattelemalla oppilaita. Oppilaat olivat vuosiluokilta 7–12, jolloin oppilaiden keski-ikä oli 14-vuotta. Tutkimukseen osallistuneista 43 % oli tyttöjä ja 57 % oli poikia. Tutkimuksen tarkoituksena oli erityisesti keskittyä erottelemaan opetuksessa ja koulukontekstissa ne tekijät, jotka motivoivat juuri poikia. Motivaation roolia ja poikien alhaisempaa koulumenestystä verrattuna tyttöihin on useissa tutkimuksissa tutkittu, mutta juuri niitä hienojakoisia menetelmiä miten motivoida poikaoppilaita, miten kiinnittää heidät koulutyöhön ja miten parantaa heidän koulu tuloksiaan, on tutkittu vähemmän. (Martin 2003, 43.)

Mallissaan Martin nimeää kuusi motivaatiota nostavaa ja neljä motivaatiota laskevaa elementtiä. Martinin mallin mukaan motivaatiota nostavat usko itseensä oppijana, oppimiskeskeisyys, koulutuksen arvostus, suunnitelmallisuus, oppimisen organisointi ja kestävyys. Motivaatiota taas laskevat ahdistus, epävarmuus omasta suoriutumisesta, epäonnistumisen välttely ja tahallinen epäonnistuminen. (Martin 2003, 45.) Martinin poikien

motivaatiota mittaavassa tutkimuksessa kävi ilmi, että erityisesti oppilaan kiinnittyminen ja motivaatio tiettyä oppiainetta kohtaan oli opettaja riippuvainen. Tutkimuksessa ilmeni kymmenen opettajan piirrettä, jonka katsottiin motivoivan erityisesti poikia ja saavan heidän parhaat puolensa esiin. Tällaisia piirteitä tai seikkoja olivat hyvä opettajaoppilas suhde, opettaja nautti opetustyöstään nuorten parissa, hyvä tasapaino auktoriteetin ja luokkahuoneen rentouden välillä, erinomainen tasapaino koulutyön ja huumorin välillä, opettajan hyvä huumorintaju, teki koulutyöstä innostavaa ja hauskaa aina kun mahdollista, antoi pojille vaihtoehtoja, hyvä ja selkeä tehtävien anto, joka tähtäsi hyviin tuloksiin kaikilla, moninaiset opetusmenetelmät ja materiaalit. Erityisen tärkeää oppilaiden motivaatiolle ja tehtävään kiinnittymiselle oli kuitenkin heidän suhteensa opettajaan, joka otti aikaa tutustuakseen heihin, kuunteli heitä, kunnioitti heidän mielipiteitään eikä kohdellut heitä kuin lapsia. (Martin 2003, 54.)

3 Opetus ja oppiminen

Opetusta tässä tutkimuksessa tarkoitetaan opetusmenetelmillä, eli kaikella sillä mitä vuorovaikutuksellista toimintaa opettajan ja oppilaan välillä koulussa tapahtuu.

Opetusmenetelmä ja oppiminen ovat toistensa ying ja yang. Voidaan siis ajatella, että koulukontekstissa toista ei voi olla ilman toista.

Opetussuunnitelman perusteet (2014) määrittelee, että ”kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta” (Opetushallitus 2014). Opettajan tehtävä on siis opettaa ja oppilaita oppimaan motivoivalla tavalla. Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös itse suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. (OPS 2014).

3.1 Oppiminen

Oppiminen on koulun ydin. Ilman koulua ei ole oppimista ja vastaavasti kaikki toiminta koulussa tähtää oppimiseen. Oppimisen takana on psykologisia toimintoja kuten motivaatiotakin on eri lajeja. Oppiminen aiheuttaa muutoksia aivoissa ja oppimistapahtuma ilmenee käyttäytymisen, suuntautumisen ja reaktion muutoksina. Oppimisprosessi vaatii kuitenkin motivaatioprosesseja, jotta muutos tapahtuu. Oppiminen tapahtuu siis vaiheittain. Oppimisessa on kolme vaihetta, ensimmäinen on rekisteröinti, toinen ”retentio” ja kolmas on reproduktio. Käytännössä rekisteröinti tarkoittaa opitun asian mieleen painamista, toinen vaihe sen mielessä säilyttämistä ja kolmas vaihe sen muistamista eli mielestä palauttamista. (Madsen & Egidius 1981, 16).

3.2 Opetusmenetelmiä

Opettaja tekee jatkuvasti työssään arviointia siitä, miten parhaiten tavoittaa oppilaat ja miten saattaa heille tieto haluamastaan asiasta. Opetus on siksi aina tilanne- ja osallistujakohtaista. Lähtökohtaisesti Opetussuunnitelma määrittelee opettajalle ne tiedot ja taidot, jotka opettajan tulee oppilaille opettaa, mutta ei määrittele menetelmiä. Siksi opettajan työ on hyvin autonomista. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä korostuvat myös perusopetuksen

opetussuunnitelman tavoitteet, joissa ”oppilas nähdään itsenäisesti ajattelevana, itseohjautuvana, tahtovana persoonana, jolle tulee antaa vastuuta omasta oppimisesta” (Hellström ym. 2015, 89). Yhteistoiminnallisen oppimisen tavoite on hyvän henkisen ja yhteisöllisen ilmapiirin luominen, mikä rohkaisee ”riskin” ottamiseen eli asioiden esille tuomiseen ja niistä puhumiseen avoimesti ja varauksetta oppilaan kannalta (Hellström ym. 2015, 90).

Opettajajohtoista opetusmenetelmää kutsutaan mahdollisesti siksi ajoittain myös autoritääriseksi opetuksiksi. Opettajajohtoisessa opetuksessa opettaja määrittelee oppilaille opetettavan sisällön, kertoo heille mitä heidän pitää oppia ja asettaa myös opetukselle tavoitteet. Oppitunnilla hän kysyy oppilailta opetetusta aiheesta ja opitun ymmärtämisestä (Moilanen 2021, 104). Opettaja- ja oppilaslähtöinen opetus asetetaan usein termeinä vastakkain.

Oppilaslähtöisen opetuksen juuret ovat Piaget’n ja Vygotskyn konstruktivistisessä näkemyksessä, jossa jokainen yksilö tai oppija hahmottaa asioista oman todellisuutensa eikä vain siis omaksi ulkoapäin saatua tietoa sellaisenaan. Opettajajohtoisen opetuksen juuret taas ovat behavioristisessä käsityksessä, jossa oppija omaksuu ulkoapäin saadun tiedon omakseen. (Tang 2017, 16.) Näiden kahden ulottuvuuden välillä opettajan on työssään tehtävä päätöksiä siitä, mikä opetusmenetelmä parhaiten kenellekin tai tässä tapauksessa koko ryhmälle, sopii, pystymättä kuitenkaan asettumaan toisen yksilön, oppijan, todellisuuteen. Opettajajohtoisen opetuksen yhteydessä puhutaan kuitenkin myös lapsikeskeisestä opettamisesta, jossa lapsi on mukana opetuksessa aktiivisena oppijana (Tang 2017, 16).

4 Oppiaine

Lähtökohtaisesti koulun tehtävä on antaa oppilaalle riittävät tiedot ja taidot kunkin oppiaineen hallintaan, jotta hän voi sitten jatkaa elämäänsä yhteiskunnan tulevaisuutta edistävänä tekijänä. Opetussuunnitelman mukaan, peruskoulussa tähdätään jatkuvaan osaamisen kehittymiseen. Oppiaineille tämä merkitsee sitä, että jokaisen oppiaineen tulee edistää osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Vastaavasti itse oppimiseen vaikuttavat ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, sekä se, että miten työskennellään. Eli miten opetus ja miten opetustilanteessa olevien tekijöiden, eli opettajan ja oppilaan, vuorovaikutus toimii. Opetussuunnitelma myös määrittelee kullekin oppiaineelle omat sisällölliset tavoitteensa ja täten myös määrittelee niitä menetelmiä, miten oppiainetta opetetaan. Kaikkia oppiaineita koskemaan on kuitenkin yksi määritelmä Opetussuunnitelman mukaan, mikä on se, että sen tulee olla oppiaineita ylittävää. (OPS 2014.)

4.1 Oppiainekohtainen motivaatio

On vain luonnollista ihmiselle suunnata huomionsa sellaisiin asioihin, jotka häntä kiinnostavat. Haasteena opettajalla onkin siis luoda kiinnostus kaikkia opettamiaan oppiaineita kohtaan. Vain kiinnostuksen, eli motivoimisen kautta tämä on mahdollista. Viljaranta on tutkinut väitöskirjassaan (2010) tehtäväsuuntautuneisuutta ja oppiainekohtaista motivaatiota eri koulutaipaleen vaiheissa Ecclesin odotusarvoteorian pohjalta. Vaikka arvostus tiettyä oppiainetta kohtaan ei itsessään vielä vaikuta motivaatioon, toimii arvostus motivaation kannalta eri oppimiskokemusten pohjana. Oppimiskokemuksiin vaikuttavat kouluvuodet ja niiden aikana saadut erilaiset oppimiskokemukset. Onkin todettu, että koulun aloittaessa oppilaat kokevat eri oppiaineet merkityksellisiksi kuin koulun lopettaessaan. Koulutaipaleen aikana oppilaiden ymmärrys omasta osaamisestaan ja eri oppiaineista tulee selkeämmäksi, jolloin he pystyvät arvioimaan eri oppiaineiden merkitystä itselleen, mikä ohjaa arvostusten kehitystä ja sen jatkumona motivaatiota. Koulutuksen nivelvaiheet ovat merkittäviä opiskelumotivaation muodostumisessa. Siirtymävaiheissa muutoksia tapahtuu niin nuorena itsessään kuin kouluympäristössä, jolloin oppilaan tarpeiden ja uuden kouluympäristön yhteensopivuus on tärkeää opiskelumotivaation kannalta. (Viljaranta & Tuominen 2018, 105–106.)

5 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään, että onko oppiaineella ja opetusmenetelmällä vaikutusta 6. vuosiluokan poikien koulumotivaatioon Satakunnassa ja jos on, niin millaista. Koulumotivaatio valikoitui tutkimuksen kohteeksi tutkijan omasta kokemuksesta opettajana ja kiinnostuksesta oppimiseen liittyvän motivoinnin pohjalta. Tämän lisäksi tutkimuksella haluttiin tietoa opettajilta siitä, mitkä asiat he kokevat oleellisiksi työssään motivaatiota, opetusmenetelmiä ja oppiainetta ajatellen. Tutkimukseen valikoitui siksi teemoiksi motivaatio, opetusmenetelmät ja oppiaine.

Tutkimuksen teemojen kautta tutkimuksen kysymykset, joihin tutkimuksella pyritään hakemaan vastauksia ovat;

1. Miten pojat sanoittavat koulu- ja oppimismotivaatiotaan ja siihen vaikuttavia asioita, kuten oppiainetta, opetusmenetelmää ja kaverisuhteita?
2. Mitä opettajat ajattelevat ja mitä kokemuksia heillä on oppiaineesta, opetusmenetelmistä ja niiden vaikutuksesta koulumotivaatioon?

Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita siitä, miten oppilaat ja erityisesti pojat kokevat koulumotivaation ja mikä siihen vaikuttaa heistä positiivisesti ja negatiivisesti. Haluttiin myös selvittää, onko oppilaiden ja opettajien mielestä oppiaineella ja opetusmenetelmällä vaikutusta koulumotivaatioon. Tutkimuskysymyksiin jätettiin kuitenkin tilaa myös muille mahdollisille vaikuttimille koulumotivaatioon.

6 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on toteutettu laadullisena tapaustutkimuksena. Tapaustutkimukselle ominaista on tarkastella tapauksesta nousevia tai nousevaa ilmiötä. Tapaustutkimuksessa voidaan aineistoa myös helposti täydentää tutkimuksen kuluessa tarpeen mukaan, kuten tässäkin tutkimuksessa päädyttiin tekemään. Tapaustutkimuksessa jouduin pohtimaan tutkimuksen eettisyyttä, en pelkästään alaikäisten haastattelemisen problematiikan näkökulmasta vaan myös omasta tutkijan eettisestä näkökulmasta eli siitä miten suojella toimijoiden yksityisyyttä ja anonymiteettia. Tapaustutkimuksen luonteeseen ja sille ominaista on nostaa keskiöön itse tapaus, ei niinkään yleistettävyyttä. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007.)

6.1 Osallistujat

Tarkoitus oli haastatella juuri nivelvaiheen oppilaita, siksi tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui 6. luokka. Tutkimuksessa haluttiin selvittää mikä poikia motivoi ja kuinka mahdollisesti tukea nivelvaiheessa olevien poikien koulumotivaatiota. Otoksen kooksi ajateltiin lähtökohtaisesta kymmentä oppilasta, mutta lopulta vain kahdeksaa oppilasta haastateltiin. Yksi haastatteluista karsiutui jo ennen pseudonymisointia pois. Tutkimuksen työstämisvaiheessa huomattiin, että aineistosta nousi esiin seikkoja ja teemoja, jotka vaativat tutkimuksen validiteetin kannalta lisää aineistoa ja uutta näkökulmaa. Tämän vuoksi päädyttiin vielä hakemaan lisää aineistoa ja näkökulmaa 6.vuosiluokkaa opettavilta opettajilta.

Osallistujat tutkimukseen saatiin tutkijan omien kontaktien kautta. Oppilaiden vanhempiin saatiin yhteys heidän luokanopettajansa kautta ja vastaavasti opettajiin saatiin yhteys sähköpostitse koulun verkkosivujen kautta. Oppilailta itseltään saatiin lupa tutkimukseen, mutta tämän lisäksi heidän ollessa alaikäisiä, haettiin lupa luokanopettajan avulla myös heidän vanhemmiltaan kirjallisesti koulun virallisen viestintäkanavan kautta. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen annettiin tiedoksi tietosuojailmoitus, jossa kerrottiin miten oppilaiden anonymiteetti tutkimuksen aikana ja sen jälkeen suojataan. Koska tutkimukseen haastateltiin myös alaikäisiä, seurattiin tutkimusta tehdessä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, TENK:n, Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeen kohtaa 3.3. Alaikäinen tutkittavana sekä myös kohtaa 3.1. Yleiset eettiset periaatteet (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2019, 7–9).

Tutkimuksen aineisto koostuu seitsemän oppilaan ja neljän opettajan haastattelusta. Aineiston keruussa käytettiin mukavuusotantaa, jolloin tarkoitus ei ollut etsiä tiettyjä kriteereitä

täyttävää ryhmää vaan aineisto kerättiin helpoimmin saatavalta ryhmältä. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi käytetään tutkimuksessa heistä nimityksiä H1, H2, H3, H4 ja H5, H6, H7 sekä O1, O2, O3 ja O4. Heistä ei kerrota muita tietoja, joista heidät pystyisi tunnistamaan. Luokanopettajat olivat kaikki luokanopettajan koulutuksen saaneita kasvatustieteenmaistereita ja heidän työkokemuksensa vaihteli 20 vuodesta 30 vuoteen. Kaikki neljä opettajaa työskentelivät eräässä samassa Satakuntalaisessa koulussa kuin oppilaatkin.

Tutkimuksen ensimmäiset haastattelut, oppilaiden haastattelut, tehtiin toukokuussa 2022. Ensimmäisen otannan jälkeen huomattiin, että aineisto jää vajaaksi. Tämän jälkeen päädyttiin hankkimaan lisää aineistoa haastattelemalla opettajia. Samalla tuomaan lisää näkökulmaa ja syvyyttä tutkimukseen. Opettajat haastateltiin maaliskuussa 2023. Vaikka tutkimukset toteutettiin pitkällä aikavälillä, on laadulliselle tutkimukselle ominaista sen mukautuminen tutkimusprosessin aikana tapahtuviin muutoksiin. Aineistonkeruu saattaa siis tapahtua pitkälläkin aikavälillä, mikä vain mahdollistaa tutkijan otteen ja tietoisuuden kehittymisen. (Kiviniemi 2018, 79.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimukseen valittiin teemat, joiden valossa haastatteluja alettiin suunnittelemaan ja joihin tutkimuksessa pyrittiin hakemaan vastauksia ja tietoa oppilaan ja opettajan näkökulmasta. Aineiston keruussa päädyttiin käyttämään laadulliselle tutkimukselle ominaista menetelmää teemahaastattelua ja erityisesti puolistrukturoitua teemahaastattelua. Menetelmän avulla haluttiin selvittää, miten pojat kokevat koulumotivaation ja minkä seikkojen he ajattelevat siihen vaikuttavan. Teemahaastattelulle on tyypillistä se, että etukäteen valikoidut teemat toimivat viitekehystenä, jonka puitteissa tutkimuskysymykset luodaan ja joihin aineistolla pyritään hakemaan vastauksia. Puolistrukturoitu teemahaastattelu sopii hyvin kokemusten tutkimukseen, sillä teemahaastattelussa korostetaan juuri ihmisten tulkintoja asioista ja heidän niille antamia merkityksiä. Puolistrukturoitu teemahaastattelu sopii hyvin motivaation tutkimukseen, sillä tällä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun mukaisesti ja teema haastatteluille on valittu etukäteen aikaisemman tiedon ja/tai tutkimuksen perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77). Haastattelu tilanteessa on tärkeää, että tutkija ulkoistaa itsensä eli sosiaalisesti häivyttää itsensä (Erkkilä, ym., 2011) ja antaa tilaa tutkittavan yksinpuhelulle. Vaikka haastattelumenetelmänä käytettiin

puolistrukturoitua teemahaastattelua, jätettiin kysymyksiä myös aina avoimeksi, jotta tutkittavat saivat vapaasti ilman tutkijan ohjausta pohtia vastauksiaan.

Oppilaiden haastattelurunkoa luodessa ja kysymyksiä pohtiessa jouduttiin miettimään kysymysten asettelua sen eettisyyden vuoksi, koska kyseessä oli alaikäisten ja erityisesti koululaisten haastattelu. Lapsille on hyvä myös käyttää heille tuttuja teemoja. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 131). Siksi esimerkiksi oppilaiden haastattelurungossa ei puhuttu suoranaisesti opetusmenetelmistä. Haastattelurunkoa muokattiin tutkimuksen kritiikkiseminaarin jälkeen (Liite 1.). Haastattelurunko testattiin yhdellä oppilaalla ennen varsinaisia haastatteluja. Poikien haastatteluaineiston keruun jälkeen huomattiin kuitenkin, että aineisto jäi tutkimuksen sisällön ja luotettavuuden kannalta vajaaksi. Nuoret ovat herkkiä sille, missä ympäristössä heitä haastatellaan. Koska haastattelut tapahtuivat koulussa kouluaikana, jouduttiin aineiston keruun jälkeen pohtimaan, oliko vastaaminen lyhyttä, koska he eivät olleet tarpeeksi motivoituneita tai kokivat haastattelu ympäristön haasteelliseksi. Toinen tutkimuksen validiutta koskeva seikka huomattiin myös poikien haastatteluaineiston analyysin jälkeen. Oppiaineella itsessään koettiin olevan enemmän vaikutusta kuin opetusmenetelmällä. Koska poikia ei enää voitu haastatella uudelleen ja kysymykseen opetusmenetelmän vaikutuksesta motivaatioon haluttiin vielä selvyyttä, lähdettiin pohtimaan aineiston laajentamista opettajiin. Tästä syystä päädyttiin laajentamaan kohderyhmää ja hakemaan näkökulmaa teemoihin myös opettajilta. Opettajien haastattelurunko oli lähtökohtaisesti helpompi luoda, koska selvillä oli jo osan aineiston tulokset. Näin pystyttiin tarkemmin määrittelemään kysymykset haastattelurunkoon. Lisäksi opettajien haastattelurunkoon (Liite 2.) lisättiin kysymys oppiainetiedosta. Oppiainetieto otettiin opettajien haastatteluihin mukaan, koska haluttiin pohtia ja mahdollisesti selventää miten opettajan oma tieto ja taito vaikuttavat heidän työhönsä. Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, että mitä opettajat ajattelevat omasta innostuksestaan ja motivaatiostaan työssään ja miten he ajattelevat sen ilmenevän ja vaikuttavan oppilaiden innostukseen ja oppimiseen. Opettajien haastattelurunko testattiin 6.vuosiluokkaa opettavalla luokanopettajalla.

6.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen aineiston analyysissä käytettiin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysia. Laadullinen sisällönanalyysi perustuu tutkijan tekemille löydöksille, joissa tutkija tunnistaa ja nimeää aineistostaan löytämiä sisällöllisesti tärkeitä elementtejä. Aineiston analyysi voi olla

aineistolähtöistä, jolloin tutkija lähtee avoimin mielin etsimään sellaisia kohtia aineistosta, jotka kertovat tutkittavasta asiasta jotakin tutkijaa kiinnostavaa. Aineiston analyysissä käytettiin pääsääntöisesti kvalitatiiviseen tutkimukseen sopivaa sisällönanalyysia ja erityisesti aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysia (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110). Vaikka tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, annettiin aineiston ohjata tulkintaa ja analyysi vaiheessa tulosten johdatella tulkintaa.

Haastattelut poikien kanssa kestivät keskimäärin 15 minuuttia ja opettajien kanssa 40 minuuttia. Haastattelut nauhoitettiin sanelimella. Haastattelujen jälkeen nauhoitettu aineisto litteroitiin. Haastatteluista kertyi litteroitua aineistoa yhteensä 38 sivua fonttikokoon ollessa 12 ja rivivälin 1,5. Litteroinnin yhteydessä aineisto pseudonymisoitiin, jolloin haastateltavat eivät ole tunnistettavissa aineistosta. Tämän jälkeen aloitettiin aineiston analysointi käymällä aineisto läpi muutama kertaan. Tämän jälkeen aineistosta poimittiin tutkimuskysymysten kannalta merkittävät kohdat, jotta voitiin tarkastella teemoja erikseen. Näiden pohjalta luotiin taulukko, jossa tarkasteltiin kunkin teeman ilmenemistä aineistossa.

6.3.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi ja luokittelu

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen ”Miten pojat sanoittavat koulu- ja oppimismotivaatiotaan ja siihen vaikuttavia asioita, kuten oppiainetta, opetusmenetelmää ja kaverisuhteita?” aineisto analysoitiin aineistolähtöinen sisällönanalyysin keinoin. Alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin ja teemoiteltiin tutkimuksen viitekehyksen mukaisesti eri taulukoihin. Taulukkoon yksi pelkistettiin ilmaukset positiivisesti koulumotivaatioon vaikuttaviin asioihin (Taulukko 1). Koodauksen jälkeen alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin eli muutettiin yksinkertaisempaan ja tiiviimpään muotoon (Taulukko 1). Seuraavana työvaiheena oli samankaltaisten pelkistettyjen ilmausten ryhmittely ja alaluokkien muodostaminen niiden perusteella. Oppilaiden haastatteluiden aineistoa käsiteltiin tässä yhtenä kokonaisuutena, koska tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita ilmiöstä kaikkien oppilaiden näkökulmasta, ei vain yhden. Tutkimuksen aineiston tulkintaa ja luettavuutta helpotti taulukoiden luominen teemoittain.

Taulukko 1 Aineiston pelkistäminen motivaatio teeman mukaan alaluokkiin

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
"se jos on jossain (oppi)aineissa hyvä niin ja jos on joku oppiaine, joka on sun mielestä hauskaa niin sit se"	Oppiaine, jossa oppilas kokee olevansa hyvä vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon	Oppiaine ja positiivinen koulumotivaatio
"Kaverit. No kaverit on aikalailla se ja kyl se koulukin joskus ihan hauskaa on."	Kaverit vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit ja positiivinen koulumotivaatio
"Kaverit ainakin ja sitten...kaverit itseassa ja sitten aineetkin on joskus ihan kivoja."	Kaverit ja oppiaine vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit ja oppiaine – positiivinen koulumotivaatio
"Kaverit ja välkät ja kaikki nää. Kivat luokan yhteiset pelit tai jotai tällasta."	Kaverit ja pelit koulussa vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit ja positiivinen koulumotivaatio
"No tietenkin ne luokkakaverit ja sit se asia mitä opiskellaan ja et miten sitä opiskellaan. Tääl on kavereit, sit tääl on välituntei..ja koulus on iha kiva käydäki. Ja sit mä tykkää opiskellaki ja oppii asioit."	Kaverit, oppiaine ja opetusmenetelmä vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit, oppiaine, opetusmenetelmät ja oppiminen vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon
"No kavereitte kans on hauskaa aina koulussa, samallai harkoissa ja peleissä."	Kaverit koulussa ja harrastuksissa innostavat	Kaverit ja positiivinen koulumotivaatio

Kysymykseen mikä yleisesti vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon saivat oppilaat vastata vapaasti (Liite 1.). Taulukossa 1 näkyy siis selkeästi jo myös yksi yläluokaksi aineistosta muodostunut tema eli kaverit ja koulumotivaatio. Oppilailta ja opettajilta kysyttiin myös kontrollikysymyksenä, että miten he kokevat motivaation tai mitä he ajattelevat sen olevan. Tällä pohjustettiin haastattelurungon seuraavia kysymyksiä liittyen juuri motivaatioon.

Tämän jälkeen aineisto luokiteltiin opetusmenetelmä teeman mukaisesti (Taulukko 2).

Taulukko 2 Aineiston pelkistäminen opetusmenetelmä teeman mukaan alaluokkiin

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
"No ne tunnit, kun me opetellaan, ni mä tykkäisin mennä vähän nopeempaa mut ku sitte jäädään aina jumittamaan johonki tylsiin kysymyksiin mihin uskoisin et kaikki osais varmaan vastauksen tai ei ihan kaikki varmaan mut aika moni, osais vastaukset mut kukaan ei jaks viittaa ni sit siinä ollaan niin pitkään niin sit se vähän ärsyttää"	Opetusmenetelmän hitaus vaikuttaa negatiivisesti koulumotivaatioon	Opettajajohtoinen opetusmenetelmä vaikuttaa negatiivisesti koulumotivaatioon
"...jos se on jostain tylsästä aineesta ni esim jostai historiasta ni se saattaa olla tylsää, ja jos se on jostain...jotai matikkaa, tai jotain, ni kyl se sit saattaa olla hauskaa."	Opettajajohtoinen opetusmenetelmä eri oppiaineessa	Oppiaine vaikuttaa opetusmenetelmän mielekkyyteen
"Ehkä niinku parityöt...ne on ihan kivoja."	Parityöt koulussa vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Opetusmenetelmä vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon
"Mä itte tykkää jos meil on esimerkiks ympässä jotai mikä mua kiinnostaa niinku sellasest ihmisee liittyvää. Sit jos siel on niinku opettaja puhunut jotai ja sit on vaan voinut niinku kuunnella ja vastata suullisesti johonki opettajan kysymyksiin ni ne on ollu ihan kivoi."	Opettajajohtoinen opetusmenetelmä eri oppiaineessa	Oppiaine vaikuttaa opetusmenetelmän mielekkyyteen

Seuraavaksi taulukkoon 3 luokiteltiin aineisto oppiaine teeman mukaisesti.

Taulukko 3 Aineiston pelkistäminen oppiaine teeman mukaan alaluokkiin

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
"Ehkä ne kaikki kerrat millon on pelattu just jotain Aliasta tai tehty jotain hauskaa niinku ryhmissä tai sit just ne matikan tunnit...ne on vaan hauskoja. Se on mun lemppariaine."	Matematiikan tunnit ovat hausimpia koulussa, koska se on suosikki oppiaine	Oppiaine itsessään motivoi
"Kun on just sellainen aine mist mä tykkää ja joskus historiassaki päästää sellasee aiheeseen mist mä tykkää ja sit ympässä."	Oppiaine vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon	Oppiaine itsessään motivoi
"Mä en oikee tykkää sellasest englannin tunnista mis kaikkien pitää vastata johonkin. Kun mä en oo hyvä enkussa. Ni mä en oikee niinku enku tunnista, enkä oikee, no ruotsi on ihan ok, mut enku on vähä sillee niinku et jos pitää kaikki vastata johonki kysymykseen.	Kokemus itsestä heikkona jossain oppiaineessa vaikuttaa negatiivisesti koulumotivaatioon	Oppiaine ja käsitys itsestä heikkona oppilaana ei motivoi
No mä en oikeen tykkää mistään kielistä tai niissä mä oon huono, Niin niistä mä en oikei tykkää.	Kokemus itsestä huonona oppijana vaikuttaa negatiivisesti koulumotivaatioon	Oppiaine itsessään ei motivoi

Alaluokkien muodostamisen jälkeen ne yhdisteltiin samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien perusteella, joista muodostettiin yläluokat. Taulukossa 4 näkyy oppilaiden aineistosta esille nousseet yläluokat ja tässä tapauksessa myös tutkimuksen aineistosta esille nousseet tuloksissa tarkasteltavat ilmiöt.

Taulukko 5 Esimerkki alaluokista muodostetuista yläluokista

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Oppiaine, jossa oppilas kokee olevansa hyvä vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon	Oppiaine ja positiivinen koulumotivaatio	Oppiainekohtainen koulumotivaatio

Kaverit koulussa vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Kaverit ja koulumotivaatio
Parityöt koulussa vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatioon	Parityöt opetusmenetelmänä vaikuttavat positiivisesti	Opetusmenetelmän vaikutus koulumotivaatioon
Opettajajohtoinen opetusmenetelmä jossain mielekkäässä oppiaineessa vaikuttaa positiivisesti koulumotivaatioon	Opettajajohtoinen opetusmenetelmä eri oppiaineessa	Oppiaineen vaikutus opetusmenetelmän mielekkyyteen

Oppilaiden aineiston analyysin jälkeen, sama luokittelu prosessi tehtiin opettajien haastatteluille, kun lähdettiin hakemaan vastauksia tutkimuksen toiseen kysymykseen, ”Mitä opettajat ajattelevat ja mitä kokemuksia heillä on oppiaineesta, opetusmenetelmistä ja niiden vaikutuksesta koulumotivaatioon?”

Taulukko 6 Esimerkki opettajien aineiston pelkistämisestä motivaatio teeman mukaan alaluokkiin

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
No motivaatio varmaan näkyy monesti niinku jos kun sä sanoit että opetusmenetelmistä ja monissa muissa ja se varmasti näkyy paljon semmoisissa että että on tiettyjä oppiaineita mitä opettajat rakastaa. Niin se motivaatio on aivan erilainen, kun joku rakastaa käsitöitä, niin hänhän ei tule palavasti opettaa sitä käsitöitä. Joku on taas niinku kieliin hurahtanut, niin se motivaatio opettaa niitä kieli on ihan hirvittävän, mutta jos sun motivaatio on tosi heikko kemiassa ja fysiikassa niin se mennään sitten sillain niinku vähän alta lipan ja silloinhan mun mielestä se vaikuttaa”	Opettajan oman oppiainekohtaisen motivaation vaikutus opetukseen	Opettajan oman motivaation vaikutus opetukseen ja oppilaan motivaatioon

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
<p>"Jos mä ajattelen sitä taas niin että on erilaisia oppilaita ja oppijoita. Jollakin motivaatio on se, että he haluaa oikeasti oppia, suorittaa ja saada hyviä arvosanoja. Se ei ole välttämättä ole oppiaine riippuvainen vaan se on se arvosana riippuvaisuus heille. Sitten taas motivaatio, niinku hekin tekee nyt tuolla luokassa kovaa kyytiä annettuja tehtäviä motivaatio on se, ettei tule mitään läksyä. Tai sit niinku mä sanoin jo alussa, että harvoin se motivaatio näkyy niin, että heillä on päämäärä, että minusta tulee lääkäri ja mun täytyy siksi osata tää matikka hyvin ja keskittyä tähän kemiaan ja fysiikkaan ja niin poispäin"</p>	<p>Motivaatio saada hyviä arvosanoja tai motivaatio vain suoritua tehtävistä mahdollisimman nopeasti, ei ole oppiainekohtainen</p>	<p>Oppilaan ulkoinen – ja sisäinen motivaatio ei oppiainekohtainen</p>
<p>"...tunnin alussa ne sanoo, että en mä osaa tätä, kun ei meidän äitikkään osannut. Eli tavallaan heillä on se niinku tukahdutettu se motivaatio jo sitä oppiainetta kohtaan sillä, että et sä voit tätä oppia kun en mäkään osannut."</p>	<p>Oppilaan kotoa saatu ja oma ennakkokäsitys itsestä heikkona oppilaana jossain oppiaineessa vaikuttaa negatiivisesti motivaatioon</p>	<p>Kodin vaikutus ja oppilaan oma käsitys itsestä heikkona oppijana vaikuttaa negatiivisesti oppimismotivaatioon</p>

Taulukko 7 Esimerkki opettajien aineiston pelkistämisestä oppiaine teeman mukaan alaluokkiin

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
<p>"...mun mielestä tässä vaiheessa noi oppilaat monetkaan eivät koe oppiainetta itsessään merkitykselliseksi. OK, että joku tietty ehkä joku, joka osaa jo suunnata katsetta tulevaisuuteen niin</p>	<p>Oppiaineella ei varsinaisesti merkitystä oppilaalle</p>	<p>Oppiaineella ei varsinaisesti merkitystä oppilaalle</p>

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
kokee, että vaikka joku matematiikka on erittäin tärkeitä tai että miksi hän haluaa isona tai hänellä on joku päämäärätietoisuus, niin silloin hän voi kokea jonkun oppiaineen tärkeäksi.”		
”Siis on sillä varmaan merkitystä ihan sillä oppiaineella koska...tota noin, kyllä ne niinku ne lasten kiinnostuksen kohteet niin onhan ne niinku ennen kouluikäkin niin suuntautunu tiettyihin oppiaineisiin.”	Oppilaiden luontaisella suuntautumisella on merkitystä oppiainekohtaiseen kiinnostukseen	Oppiaineella merkitystä oppilaan koulumotivaatioon

Opetusmenetelmä teeman aineisto luokiteltiin samalla tavalla.

Tämän jälkeen opettajien haastatteluaineisto luokiteltiin Taulukon 9 mukaisesti.

Taulukko 9 Esimerkki opettajan aineiston luokittelusta.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Opettajan oman oppiainekohtaisen motivaation vaikutus opetukseen	Opettajan oman motivaation vaikutus opetukseen ja oppilaan motivaatioon	Opettajan motivaatio
Motivaatio saada hyviä arvosanoja tai motivaatio vain suoritua tehtävistä mahdollisimman nopeasti, ei ole oppiainekohtainen	Oppilaan ulkoinen – ja sisäinen motivaatio ei oppiainekohtainen	Sisäinen- ja ulkoinen motivaatio koulussa
Miten muut (esim. koti) asiat oppilaan taustalla vaikuttavat koulumotivaatioon	Kotiasiat ja oppilaan verkosto vaikuttavat oppilaan motivaatioon	Kodin vaikutus koulumotivaatioon
Oppilaiden luontaisella suuntautumisella on merkitystä oppiainekohtaiseen kiinnostukseen	Oppiaineella merkitystä oppilaan koulumotivaatioon	Oppiainekohtainen motivaatio

7 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa kuvataan oppilaiden ja opettajien käsityksiä ja ajatuksia aineistosta esiin nousseiden tulosten kautta, joista kukin kuvataan omassa luvussaan. Oppilaiden haastatteluaineistosta nousi neljä yläluokkaa; oppiainekohtainen motivaatio, kaverit ja koulumotivaatio, opetusmenetelmän vaikutus koulumotivaatioon ja oppiaineen vaikutus opetusmenetelmän mielekkyyteen (Taulukko 5). Opettajien haastatteluaineistosta nousi neljä yläluokkaa; opettajan motivaatio, sisäinen- ja ulkoinen motivaatio koulussa, kodin vaikutus koulumotivaatioon ja oppiainekohtainen motivaatio. Opettajien ja oppilaiden aineistosta nousi siis esiin yksi sama yläluokka, oppiainekohtainen motivaatio. Oppilaiden ja opettajien aineiston tuloksia käsitellään samoissa alaluvuissa, niiltä osin kuin ne kuuluvat samaan yläluokkaan.

Opettajilta ja oppilailta kysyttiin kontrollikysymyksenä heidän kokemustaan ja ajatustaan motivaatiosta, koska haluttiin selkeyttää tätä kautta muiden teemojen mahdollista vaikutusta siihen. Näillä vastauksilla ei tutkimuksen tulosten kannalta ollut merkittävyyttä, mutta vahvistivat kuitenkin tutkimuksen validiteettia, sillä näin varmistettiin tutkittavien ymmärrys tutkimuksen teemoista.

Oppilailta kysyttiin haastattelun alussa kontrollikysymyksenä, että mitä he ajattelevat motivaation olevan, jolloin he hyvin täsmällisesti osasivat kuvailla motivaatiota.

Sitä niinku jaksamista ja sitä niinku että tykkääkö edes tehdä jotain. (H5)

Se on vähän sitä että jaksako tehdä jotain...Sit jos ei jaksa tehdä jotain, ni on vähän huonotuulinen. (H6)

Mun mielestä se on sellanen niinku et jaksaa...sellane niinku jaksaa tehdä asioita ja on niinku intoo tehdä sitä. (H7)

Lähes kaikki haastateltavat kokivat sen olevan jaksamista tai intoa eli innokkuutta tehdä asioita.

Opettajille esitettiin sama kysymys, siitä mitä he kokivat motivaation olevan.

No se on sitä, että kokee jonkun asian niinku tärkeäksi. Ja sitten kun se kokee tärkeäksi, niin silloin siitä haluaa ottaa selvää ja sitä haluaa tutkia ja siihen haluaa paneutuu. (O2)

Oikeasti sitten kun sulla on motivaatio tehdä jotain asiaa, niin sitten tarttuu innokkaasti mihin vaan vaikka jopa siihen imuriin. (O1).

7.1 Sisäinen- ja ulkoinen motivaatio

Tutkimukseen osallistujilta ei haluttu suoranaisesti selvittää sisäistä- ja ulkoista motivaatiota, koska ajateltiin sen olevan käsitteenä haastava oppilaille, mutta opettajien aineistosta se nousi luontaisesti esiin motivaatiosta puhuttaessa.

Se on semmoista sisäistä halua oppia siitä asiasta jotakin. Ja se on niinku semmoinen, että se tulee sillä tavalla, että sun ei...että sitten jää niinku pois semmoinen joku semmoinen palkinto, että joo, saat tämän sitten kun olet tämän opiskellut, että se on niinku sellainen, että sä haluat oppia, että se sun palkkio tulee siitä, että mä niinku saan tästä asiasta tietää enemmän ja mulla tulee siitä semmoinen hyvä olo. (O4)

[...] että se motivaatio koostuu eri asioista, että jos nyt mietitään esimerkiksi opetustyö, onhan se kiva, että tulee pari tonnia tilille kerran kuukaudessa, kun mä tulen tänne niin toki se motivoi mua että enhän mä voisi elää ilman sitä palkkaani. Mutta sitten taas sekin että toi [...] että kyllä mä niinku tykkään työstäni että et tulen tänne mielelläni. (O3)

Jos mä ajattelen sitä taas niin että on erilaisia oppilaita ja oppijoita. Jollakin motivaatio on se, että he haluaa oikeasti oppia, suorittaa ja saada hyviä arvosanoja. Se ei ole välttämättä ole oppiaine riippuvainen vaan se on se arvosana riippuvaisuus heille. Sitten taas motivaatio, niinku hekin tekee nyt tuolla luokassa kovaa kyytiä annettuja tehtäviä, motivaatio on se, ettei tule mitään läksyä. (O1)

Opettajat pohtivat siis omaa sisäistä- ja ulkoista motivaatiotaan työtään ajatellen ja myös sitä miten sisäisesti- tai vastaavasti ulkoisesti motivoitunut oppilas mahdollisesti toimii. Heidän työssään se ilmenee tietynlaisena henkisenä ja jopa fyysisenä innostuksena oppimiseen.

[...] että sä niinku hoidat asiat hyvin ja edistyt siinä mut et jos sulla puuttuu semmoinen, ja pystyt ehkä johonkin saakka sitä opiskelemaan kyllä ja hoitamaan työsi ihan OK, mutta että se varsinainen innostus, niin kyllä se sitten on sitä, että sulla on täytyy olla itsekin se kiinnostus siihen. (O4)

[...] vähän semmoisesta kehon kielestä että nyt niinku siinä on sitä, että ne silmät on ehkä siis siihen naukiutunut jollakin tavalla, siihen mitä nyt niinku tehdään. Siinä voidaan vähän kommentoida jollekin toisellekin, mutta siihen siinä ollaan niinku jollakin tavalla uppoutuneita ainakin jo jossakin määrin, että se niinkun kertoisi musta siitä, että ollaan innostuneita siitä asiasta. (O4)

7.2 Oppiaine ja oppiainekohtainen motivaatio

Oppiaineesta ja motivaatiosta puhuttaessa pohtivat opettajat omaa rooliaan oppiaineessa. He eivät kokeneet itse oppiaineella olevan niin suurta merkitystä, kuin sillä miten he opettavat jonkin oppiaineen sisältöä.

[...] mä en näe niinku että itse oppiaineella olevan sitä (merkitystä) vaan se että miten se opettaja tarjoilee sen oppiaineen sille oppilaalle, niin se voi tehdä siitä sellaisen, mitä hän tulee rakastamaan tai ehkä pelkäämään. (O1)

[...] mun mielestä tässä vaiheessa noi oppilaat monetkaan eivät koe oppiainetta itsessään merkitykselliseksi. OK, että joku tietty ehkä joku, joka osaa jo suunnata katsetta tulevaisuuteen niin kokee, että vaikka joku matematiikka on erittäin tärkeätä tai että miksi hän haluaa isona tai hänellä on joku päämäärätietoisuus, niin silloin hän voi kokea jonkun oppiaineen tärkeäksi. (O1)

Opettajallahan on hirvittävän suuri merkitys siinä, että miten joku oppilas niinku jonkun oppiaineen osalta jatkaa ja millaisia kokemuksia se oppiaineen osalta tuottaa. (O1)

Opettajilla oli keskenään eriäviä näkemyksiä oppiaineen merkityksestä. Toiset kokivat sen itsessään olevan merkityksellisempi kuin tavan, jolla he opettavat tai toimivat opettajana.

Opettajan tehtävä on sitten niinku herättää se kiinnostus myöskin niihin aineisiin mihin ei ole tavallaan sitä niinku heti sitä valmista kiinnostusta. (O2)

Varmaan alakoulussa niinku tärkein tehtävä on musta se, että herättää se kiinnostus se siihen oppiaineeseen. Koska sitten kun siitä on kiinnostunut, niin sitten sen jälkeen se oppiminen on sitten helpompaa tai ylipäättänsäkin mahdollista. Että jos ei siitä ole yhtään kiinnostunut, niin mä en tiedä kuinka mahdollista se oppiminen sitten edes oikeasti on. (O1)

Omasta roolistaan ja sen tärkeydestä opettajat kuitenkin olivat samaa mieltä. Sillä miten opettaja toimii, on merkitystä ja vaikutusta oppilaan innostukseen ja jatkossa myös oppimiseen ja sen jatkuvuuteen.

Oppilaat taas ajattelivat oppiaineen itsessään kiinnostavaksi sen perusteella, miten hyvin he osasivat tai mistä oppiaineesta he yleisesti pitivät. Positiivisesti vaikuttivat koulumotivaatioon sellaiset oppiaineet ja oppitunnit, joissa he kokivat menestyvänsä tai se oli heille mieluinen.

Ruotsin tunnit ja sit enkun tunnit, mä oon niissä aika hyvä ja sit ne on aika hauskoja välil. (H1)

[...] sit just matikan tunnit [...]ne on vaan hauskoja. Se on mun lempariaine. (H2)

Kiinnostaa joku aine tai joku tällane näi...ja kui paljo tykkää siit. Ja millee lähtee liikenteeseen sen kaa. (H2)

Mä itte tykkää jos meil on esimerkiks ympässä jotai mikä mua kiinnostaa niinku sellasest ihmisee liittyvää. (H7)

Myös opettajilla oli samoja kokemuksia oppilaiden oppiainekohtaisesta innostuksesta.

Meillä esimerkiksi ympässä huomaa mun mielestä sen tosi selkeästi, että ne jotka on kiinnostuneita niin ne niinku ihan oikeasti hakee sitä lisätietoa ja ne huomaa niinku ympäristöstä semmoisia asioita mitkä liittyy siihen oppiaineeseen...että ne vaan niinku bongaa niitä tuosta niinku ympäriltään, että näin sellaisen tai luin lehdessä tai oli telkkarissa että sitten jos ei sitä kiinnostusta ole niin mun mielestä silloin ei sitten niinku siitä ympäristöstään havaitse tavallaan niitä asioita kyllä.
(O2)

Vastaavasti negatiivisia kokemuksia herättivät oppitunnit- ja aineet, joissa he kokivat olevansa heikkoja tai jotka olivat heille haastavia.

Kun mä en oo hyvä enkussa. Ni mä en oikee tykkää niinku enku tunnista. (H7)

Joku sellanen historia tai uskonto tai sit se on joku niist kielistä, mä en tykkää niist ku ruatti on vähä vaikeeta. Just se kun mä oon tottunu enkkuu niinku enemmän.
(H2)

Opettajilla oli erilaisia kokemuksia oppiaineen merkityksestä ja vaikutuksesta motivaatioon. Heistä oppilaan ennakkokäsityksellä omasta suoriutumisesta oli vaikutusta innostukseen ja myös oppilaan omalla luontaisella suuntautumisella tiettyihin oppiaineisiin.

Voi olla etukäteen joku mielipide, että he eivät tässä niinku pärjää tai että he ei osaa siitä ja näin, että kyllähän se vaikuttaa tosi paljon...se niinku semmoinen oma innokkuus siihen. (O4)

Siis on sillä varmaan merkitystä ihan sillä oppiaineella koska...tota noin, kyllä ne niinku ne lasten kiinnostuksen kohteet niin onhan ne niinku ennen kouluikäkin niin suuntautunu tiettyihin oppiaineisiin. (O2)

Pöysä ym. havaitsivat tutkimuksessaan opettajien mainitsevan erityiseksi haasteeksi poikien motivoinnin. Samalla kuitenkin havaittiin, että motivointi ja oppimiseen liittyvät erot ja asenteet ovat yksilöllisiä, eivät niinkään sukupuoleen liittyviä. (Pöysä ym. 2018, 6.) Tässäkin tutkimuksessa poikia haastatellessa huomattiin eri oppiaineisiin suuntautuminen, joka ei ollut sukupuolisidonnainen koska kohderyhmässä kaikki olivat poikia.

7.3 Kaverit ja motivaatio

Yhtenä merkittävänä ilmiönä oppilaille aineistosta nousi kaverien ja koulumotivaation merkitys ja yhteys. Kun oppilailta kysyttiin, että minkä he kokivat innostavan heitä tai motivoivan heitä koulussa, vastasi suurin osa sen olevan kaverit.

Kavereitten kaa hauska touhuta, kavereille on hauska puhua, lähen liikenteeseen hyvällä meiningillä tehtävien ja näitten kanssa ja koitan saada valmiiksi, ettei tulis läksyy. (H2)

Kaverit. No kaverit on aikalailla se ja kyl se koulukin joskus ihan hauskaa on [...] No kavereitte kans on hauskaa aina koulussa, samallai harkoissa ja peleissä. (H3)

Kaverit ja välkät ja kaikki nää. Kivat luokan yhteiset pelit tai jotai tällasta. (H6)

Oppilaat mainitsivat myös pitävänsä koulunkäynnistä yleisesti. Jotkut kokivat oppiaineella ja opetusmenetelmällä myös olevan vaikutusta kouluinnostukseen.

Kaverit ainakin ja sitten...kaverit itseassa ja sitten aineetkin on joskus ihan kivoja. (H4)

No tietenkin ne luokkakaverit ja sit se asia mitä opiskellaan ja et miten sitä opiskellaan. Tääl on kavereit, sit tääl on välituntei [...] ja koulus on iha kiva käydäki. Ja sit mä tykkää opiskellaki ja oppii asioit. (H7)

Vastaavasti kaverien sijaan, opettajat kokivat kodilla olevan vaikutusta koulumotivaatioon. Opettajat ajattelivat, että jos kotona asiat ovat oppilaalla hyvin, ovat he myös lähtökohtaisesti innostuneita ja motivoituneita koulussa. Yksi opettaja vertasi kotia, koulua ja vapaa-aikaa kolmioon, jonka sisälle kaikki ”tärkeä” pitäisi mahtua.

[...] jos miettii näiden asioiden korrelaatiota niin mulla on semmoinen ollut, että ne kenellä on asiat kunnossa niin ne on ihan perus motivoituneita ja sitten taas ne kenellä ei ole ne elämän asiat kunnossa niin harvoin ne on mitään supermotivoituneita. (O3)

[...] tavallaan voisi ajatella et toi olisi semmoinen kolmio minkä sisällä periaatteessa kaikki tärkeä pitäisi mahtua, mutta sitten kuitenkin sen kolmion ulkokehään jää just ne kotiolut, kaverisuhteet ja moni muu asia, harrastukset. (O3)

Yksi opettaja arvioi kodilla olevan tukahduttava vaikutus motivaatioon, jos esimerkiksi kotona suhtaudutaan kielteisesti johonkin tiettyyn oppiaineeseen tai se koetaan haastavana.

[...] tunnin alussa ne sanoo, että en mä osaa tätä, kun ei meidän äitikään osannut. Eli tavallaan heillä on se niinku tukahdutettu se motivaatio jo sitä oppiainetta kohtaan sillä, että et sä voit tätä oppia kun en mäkään osannut. (O1)

7.4 Opettajan motivaatio

Opettajat kokivat oppilaita enemmän omalla motivaatiollaan olevan vaikutusta. He ajattelivat oman motivaationsa olevan näkyvää, niin positiivisessa kuin negatiivisessa merkityksessä, ja he ajattelivat sen myös tarttuvan oppilaisiin.

[...] sitten kun ei tiedäkään jotain asiaa, niin sitten on tavallaan se motivaatio niinku ottaa siitä selvää että he näkee sen niinku minusta.” (O2)

Sitten vähän itsekin kyllä on niinku kriittinen sen suhteen, koska enhän mäkään ole kiinnostunut noista kaikista oppiaineista, niin sitten täytyy niinku vähän tsempata itseä siinä ettei se heijastu niihin oppilaisiin, ettei ne niinku huomaa, että joku onkin tärkeämpää kuin joku toinen (O2)

Ja sillähän on ihan hirveä merkitys sille, että jos sä saat motivoitua, ne oppilaat tekemään asioita ja näytät niille että hei, ei tää ole vaikeata että tää menee tällä lailla. Ja niin monesti he innostuukin. (O1)

7.5 Opetusmenetelmät ja niiden vaikutus motivaatioon

Opettajat käyttivät mielestään melko paljon opettajajohtoista opetusmenetelmää, mutta pohtivat myös opetusmenetelmän tilannesidonnaisuutta.

No mä käytän paljon opettajajohtoisia. Ja olen näiden (kannalla) itse, kun mä oon niin kauan tehnyt niin mä en välttämättä ole kokenut sitä ollenkaan huonona. Riippuen oppiaineesta ja opetettavasta asiasta. Sitten mä käytän välillä paria ryhmätyöskentelyä. Semmoisia opetusmenetelmiä, missä oppilaat itse ottavat selvää jostakin asiasta esimerkiksi. Ja sitten puretaan sitä joskus. (O1)

Ihan kyllä jos se rehellisiä ollaan niin sitä opettajajohtoista, mutta ei me nyt pelkästään opettajajohtoisesti tehdä. Että me tehdään pari työskentelyä paljon, siitä he ei ihan niinku taivaisiin asti motivoitu, koska mä olen määrännyt ne parit. (O3)

Yksi opettaja kuvaili, kuinka oppitunnin aikana saatetaan käyttää monta erilaista opetusmenetelmää.

[...] koitetaan mahdollisimman monenlaista, että opettajajohtoista on kyllä ja varsinkin useasti se niinku se alku, että jos aloitetaan jotain tuntia, niin se voi olla hyvinkin opettajajohtoista, opetellaan joku uusi asia, mutta sitten kyllä sen jälkeen niin pyritään siihen, että olisi tosiaan niinku monenlaista, että me tehdään tosi paljon pari ja ryhmätöitä. Mutta sitten myöskin kyllä yksin, että pitää huomioida tai myös ne oppilaat, jotka haluaa mieluummin keskittyä yksin ja tehdä tehdä niinku yksin. Sitten meillä on ollut semmoista urakatyöskentelyä. (O2)

Toinen opettaja pohti, kuinka yksilöllisesti tukea oppimista.

Niinku tavallaan tukee sitä oppimista, että niinku tavallaan antaa ne keinot, että millä se oppiminen kenellekin tapahtuu. (O3)

Opettajat olivat myös huomanneet oppilaiden ohjaamisen tiedonhakuun ja itsenäiseen työskentelyyn motivoivan heitä.

[...] elikkä kerrotaan vaikka jostakin asiasta, mutta sitten kyllä sen huomaa, että kyllä se sitten on kivaa heistä kun he rupeaa itse vaikka etsimään sitä tietoa sillä tavalla, että antaa niinku vaikka jotakin semmoisia juttuja, että tässä on nyt ne jutut mitä lähdetään selvittämään ja sitten he etsii vaikka netistä tietoa ja näin” .. ” No siinä on vähän semmoista niinku että sä saat jotakin tietoa mut sit sä niinku oot semmoinen tutkija. (O4)

Ja sitten se niinku se yksi, kun etsitään sitä tietoa niin sehän on tosi motivoivaa, että he tykkää kyllä niinku siitä. (O2)

Tärkeää ei myöskään opettajien mielestä ollut enää tietää kaikkea kaikesta, vaan myös tiedonhaku yhdessä motivoi niin heitä kuin oppilaitakin. Myös vertaisoppiminen oli opettajien mielestä oppilaille motivoivaa.

[...] koska nyt mä oon ymmärtänyt, että ei mun ole mahdollista tietää niistä kaikista oppiaineista niin kauheasti, että että sitten se on ehkä enemmänkin muuttunut just sellaiseksi, että sitten kun sieltä tulee niitä semmoisia asioita mitä ei tiedä, niin sitten otetaan niinku yhdessä niiden oppilaiden kanssa selvää.(O2)

[...] et oikein todellakin niinku näkee, että kuinka hienoa heillä on ja silloin heillä tulee se motivaatio kyllä niinku ihan. Ihan niinku että niitä tilanteita täytyisi jotenkin luoda niinku vielä useammin. Joo ja sitten toisaalta se että sitten kun he opettaa toinen toisiaan niin sehän on kanssa semmoisia tosi hyviä tilanteita. (O2)

Sitten pienten kanssa tietysti joo on menetelmät vähän erilaisia. [...] Heitä yritetään saada innostumaan eri tavoilla ja paljon riippuu se opetusmenetelmä siitä, että kuinka vilkkaita lapsia on, silloin on paljon sitä opettajajohtoista opetusta ja sitten taas enemmänkin semmoista tutkivaa sitten, jos on vähän rauhallisempaa hetkeä heidän kanssa. (O1)

Opettajat myös kokivat selkeiden ohjeidenannon ja tavoitteiden esille tuomisen tärkeäksi ja helpottavan näin oppilaiden tekemistä.

[...] niin sitten jotenkin niin, että silloin kun ne on mietitty niin ne on tiettyssä mielessä selkeitä ne tehtävät lapsille ja silloin kun ne ymmärtää mitä pitää tehdä, niin kyllä ne sitten kanssa motivoituu [...] Ja sitten tavallaan sekin, että kun mä oon tavallaan miettinyt, että mitä mä toivon ja oletan, niin silloin niidenkin tekemisestä tulee parempaa. (O3)

Opettajalla pitää olla rohkeus pistää se rasti siihen kohtaan, että ei näin, vaan lasketaan näin. Ja sitten ne laskut sujuu. Ja kyllä mä niinku näen että me ollaan aika arkajalkoja monestikin ottamaan semmoista omaa oikeutta siihen opettamiseen ja niinku tavallaan myös opettamisessakin siihen, että luottamaan siihen omaan ammattitaitoon. (O1)

Osa oppilaista ei varsinaisesti osannut kommentoida opetusmenetelmää suoraan, vaan sen sijaan pohti mistä aktiviteeteista tai harjoituksista he pitivät oppitunneilla ja mistä eivät. Osa piti enemmän kirjoittamisesta kuin lukemisesta. Osa piti vastaavasti enemmän ryhmätöistä kuin itsenäisestä työskentelystä.

Aika lailla pelkästään sellainen missä luetaan [...]et kyl mä tykkään kirjottaa. Ja tehdä jotai tehtävi. (H3)

Jos pitää vaikka niinku tehdä joku esitys jonku ryhmän kanssa, se on kivaa. Mutta mä taas ajattelen aina että se mun osuus on aivan huono. (H5)

Mä en oikee tykkää sellasest englannin tunnista mis kaikkien pitää vastata johonkin. (H7)

No mä en oikeen tykkää lukemisesta...niinku koulu lukemisesta. Jos se on vaan niinku joku normi kirja ni kyl mä sit siitä tykkään. Mut se ei vaan kiinnosta mua...ne koulukirjat ja niitten lukeminen. (H5)

Muistiinpanojen tekeminen opettajajohtoisella oppitunnilla vaikutti kuitenkin osalle oppilaista haasteelliselta.

Ne (muistiinpanot) mä teen iha hyvin mut välillä mä meen vähä edellä sitä opettajaa joskus ja se vaan puhuu siinä ja mulla menee kirjaimet sekasin. (H2)

Ku ei sitä jaksa kuunnella ku kokoajan koittaa ite tehdä jotaki ja menee sanat iha sekasin ku opettaja puhuu siihen päälle. Tai niinku puhuu siihen mun ajatusten päälle, ni ei sitte [...] Menee ihan ajatukset sekasin siinä. (H2)

Mä en oikeen tykkää tehdä niitä muistiinpanoja, mutta mä tykkään niinku tehdä ihan itsenäisesti niitä tehtäviä. (H5)

Heitä häiritsi muun muassa opettajan samanaikainen puhe heidän kirjoittaessaan. Toiset pitivät enemmän myös itsenäisestä työskentelystä.

Opettajilta kysyttiin haastattelun lopussa, että halusivatko he vapaasti vielä lisätä jotain tutkimuskysymysten teemoihin. Nämä vastaukset eivät tutkimuskysymysten kannalta tuottaneet tärkeitä tuloksia, mutta opettajan työn, pohdinnan ja jatkotutkimuksen kannalta ne vastaavasti olivat tärkeitä, miksi ne esitellään tässä tulososiossa.

Opettajat mainitsivat työssään ajan puutteen. He pohtivat myös, että miten ja milloin he huomaavat oppilaiden innostuksen. Esille tuli myös ajatuksia oppimisesta.

Niin silloin (korona-aikana) mä otin semmoisen tosi vaikean asian matematiikassa ja se että kaikki oppi sen tosi hyvin verrattuna siihen kun mä tiesin kun hankala se on ja kaikki oppi sen hyvin ja mä väitän sen että se perustui siihen kun mulla oli vaan puolet vähemmän oppilaita. Mä kerkesin jokaisen vieressä kiertämään ja

käymään ja katsomaan että ne tekee sen oikein eikä kukaan niinku tavallaan kerinnyt niinku oppii väärin mitään. (O3)

[...] kaikista kamalinta niin on se ihan julmetun kiire. Eli kiire tehdä niinku asioita, että mennään vaan tavallaan eteenpäin. Miettimään oikeastaan sitä, että ollaanko se asia siellä pohjalla opittu riittävän hyvin, että voidaan jatkaa eteenpäin. (O1)

Opettajan mukaan myös ikä saattaa vaikuttaa innostukseen ja sen ilmenemiseen koulussa, kuten Viljaranta & Tuominen totesivat myös (2018, 116).

[...] nyt niinku huomaa ihan selkeästi sen, että kun ollaan kuudennella luokalla niin he passivoituu ja mä en tiedä niinku että johtuuko se sitten siitä jotenkin siitä iästä ja kehityksestä. Mut niinku tosi monet passivoituu, mutta sitten toisaalta mä olen ajatellut, että jos se nyt liittyy sitten siihen niinku siihen ikään niin ehkä he sitten kuitenkin [...] siellä pään sisällä tapahtuu, vaikka he ei enää halua tuoda sitä sillain niinku esiin. Että viittaaminen vähenee ihan selkeästi ja semmoinen omien ajatusten kertominen mikä on ennen ollut. Ihan siis, että he on jutellut ummet ja lammet, niin nyt ei enää niin rohkeasti puhutakaan. (O2)

Opettajat pohtivat myös omaa työtään ja itse oppimista tai oppimisen ilmenemistä oppilaisissa.

[...] en mä voi olla niin varma että oonko mä nyt niinku onnistunut tässä täydellisesti, että sieltä tulee jotakin niinku että tässä on tällaiset tulokset ja me osataan nämä, mutta ehkä mä niinku ajattelen siitä, että siitä jää jotakin mukavaa mieleen jos sitten on innostunut ja kertoo, että mä etsin vielä lisätietoja, (O4)

Aina niinku sieltä joskus tulee sellainen olo, että kyllähän tämä tässä niinku menee ja lapset oppii. Sitten aina joutuu niinku toteamaan, että ei se sillain ollutkaan [...] (O4)

Mä voisin opettaa sua vaikka aamusta iltaa, mutta kun se ei ole se pointti vaan se että mitä ne niinku oppii niin kyllä se on niinku se että aktiivinen osallistuja. (O3)

Mutta nykyaikana valitettavaa on, että se ei edes tiedä tunnin jälkeen mitä on opetettu. (O1)

8 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 6.vuosiluokan poikien ajatuksia ja kokemuksia siitä, mitkä seikat heidän mielestään vaikuttavat heidän koulumotivaatioonsa ja miten he sanoittavat koulussa merkityksellisiksi kokemiaan teemojen mukaisia seikkoja. Samalla haluttiin selvittää opettajien näkökulmasta samoja seikkoja sekä sitä, että ovatko opettajien ajatukset ja kokemukset mahdollisesti linjassa oppilaiden kokemusten kanssa vai eriävätkö ne mahdollisesti oppilaiden kokemuksista.

8.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksessa haluttiin selvittää poikien ajatuksia ja sitä, miten pojat itse sanoittavat koulu- ja oppimismotivaatiotaan ja siihen vaikuttavia asioita, kuten oppiainetta, opetusmenetelmää ja kaverisuhteita. Voidakseen pohtia teemoja opetusmenetelmä ja oppiaine motivaation kannalta oli oleellista, että he pohtivat ensin mitä motivaatio heille merkitsee. Motivaation pojat kokivat sisäisenä innostuksena, haluna ja jaksamisena tehdä asioita. Opettajat osasivat ammattinsa vuoksi erotella motivaation sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon oppimisessa. Joitakin oppilaita ajaa ulkoinen motivaatio parempiin arvosanoihin, kun taas vastaavasti joitakin oppilaita kiinnostaa oppiaine itsessään, mikä motivoi heitä tekemiseen. Opettajat myös kertoivat huomaavansa, milloin oppilas on motivoitunut. Se ilmenee fyysisenä innostumisena ja pitkäjänteisyytenä tehtävien tekemiseen.

Oppilaat kokivat oppiaineen itsessään merkittävämmäksi kuin opetusmenetelmän. Lähes kaikille oppiaine, jossa he kokivat menestyvänsä tai olivat taidokkaita, oli heille mieluisa. Oppiaineen merkitys korostui motivaation yhteydessä siten, että sellaiset oppiaineet, joissa oppilaat menestyivät, koettiin innostusta ja vastaavasti oppiaineet, joissa he eivät menestyneet, tai jota he eivät kokeneet osaavansa, ei motivoinut heitä. Oppilaat eivät pohtineet opetusmenetelmää varsinaisesti, vaan yhdistivät opetusmenetelmän oppiaineeseen. Heistä olivat yleisesti mukavia oppitunnit, jotka liittyivät heidän suosimiin oppiaineisiin tai oppiainesisältöihin. Oppiainekohtaista motivaatiota opettajat taas pohtivat enemmän oman roolinsa kannalta. Heidän mielestään heidän opetusmenetelmänsä ja oma innokkuutensa tietyn oppiaineen opetuksessa vaikuttaa oppilaan motivaatioon. Jotkut opettajat myös kokivat tiettyjen oppiaineiden tai oppiainesisältöjen, kuten peruslaskutaidon, vaativan opettajajohtoista opetusta. Opettajajohtoiset opetusmenetelmät voidaankin katsoa

tehokkaaksi, kun opetellaan perustaitoja, tai jos oppilaalle ovat heikot tai vähäiset taidot, kuten esimerkiksi alemmilla vuosiluokilla (Lerkkanen & Pakarinen 2018, 185).

Kaverien vaikutus koulumotivaatioon THL:n tekemässä kyselyssä vuonna 2021 oli 4. ja 5. vuosiluokan poikien kouluviihtyvyys 43 %. Oppilaat myös kokivat viihtyvänsä hyvin luokkatoveriensa seurassa, 66 % vastasi viihtyvänsä hyvin luokkatoveriensa seurassa. (THL 2021.) Tämän tutkimuksen tulokset ovat linjassa THL:n tekemän kouluterveyskyselyn kanssa, pojat selvästi viihtyvät koulukaveriensa kanssa ja se myös ohjaa heidän motivaatiotaan koulussa. Lähes jokainen oppilas mainitsi ensisijaisesti kaverit koulumotivaation ja kouluviihtyvyyden yhteydessä. Kaveripiirin voidaan siis katsoa olevan tärkeä elementti ja tekijä oppilaan kouluviihtyvyyden ja yleisen motivaation kannalta, mutta onko sillä merkitystä itse oppimisen ja oppimismotivaation kannalta? Tässä tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti haettu kaveripiirin merkitystä tai vaikutusta motivaatioon, vaan se nousi aineistosta esiin odottamatta. Siksi myös analyysivaiheessa jo päädyttiin aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, eikä teoriapohjaiseen analyysiin. Tämä oli myös yksi syy, miksi aineistoa päädyttiin hankkimaan lisää opettajilta. Haluttiin nähdä mitä toinen näkökulma mahdollisesti tuo poikien näkökulman lisäksi ja tuoko se mitään uutta.

Opetusmenetelmien vaikutuksesta motivaatioon ei poikien aineistosta suoranaisesti voida tehdä johtopäätöksiä, sillä he yhdistivät opetusmenetelmän enemmän oppiaineeseen. Opettajat taas osasivat pohtia opetusmenetelmiä ammattinsa puolesta hyvinkin tarkkaan ja laajalti. Suuri osa opettajista oli kuitenkin sitä mieltä, että juuri se tapa ja menetelmä mitä he käyttävät opetuksessaan ohjaa oppilaan motivaatiota enemmän kuin itse oppiaine. He siis kokivat oman roolinsa olevan keskiössä tässä. Pojat vastaavasti tässä tutkimuksessa eivät pohtineet itse opettajan vaikutusta koulumotivaatioon tai oppiaineen mielekkyyteen. Vastaavasti Martinin tutkimuksessa haastatellut pojat olivat sitä mieltä, että erityisesti heidän tehtävään suuntautumiseen ja motivaatioon tietyssä oppiaineessa vaikutti heidän suhteensa opettajaan (Martin 2003, 54).

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusta tehdessä on aina pohdittava sen reabiliteettia eli toistettavuutta ja validiteettia eli luotettavuutta. Toisin sanoen mittaako siis tutkimus sitä tai vastaako tutkimus siihen, mitä siltä kysytään. Tutkijan tulee aina myös huomioida eettiset periaatteet, joita Suomessa ohjaavat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimukseen kohdistuvat eettiset periaatteet.

Yleisiin eettisiin periaatteisiin kuuluu tutkittavien henkilöiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Tutkijan tulee myös toteuttaa tutkimuksensa niin, että siitä ei aiheudu tutkittaville, yhteisöille tai muille tutkittaville asioille merkittäviä riskiä, haittoja tai vahinkoa. Tutkittavan tulee olla vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa ja hänen tulee voida keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen koska tahansa ilman pelkoa seuraamuksista. Tutkittavan tulee myös saada tietoa tutkimuksesta ja sen kulusta aina halutessaan. Tutkijan tulee kertoa tutkittavalle tai tutkittaville tutkimuksen mahdollisista haitoista ja tutkittavan roolista tutkimuksessa tutkimuslupaa hakiessaan. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2019.)

Tutkimusta tehdessä jouduttiin pohtimaan sen eettisyyttä etenkin alaikäisiä haastatellessa. Pohdittiin myös tarkasti pitääkö tutkimukselle hakea tutkimuslupa Tutkimuseettiseltä neuvottelukunnalta. Siihen ei ollut tarvetta kuitenkaan tapaustutkimusta tehdessä, vaan tutkimuslupa riitti siihen osallistuvilta opettajilta itseltään, oppilailta itseltään ja heidän vanhemmiltaan. Tarvittavat toimenpiteet aineiston analyysivaiheessa tehtiin tutkimukseen osallistuvien tunnistettavuuden ja henkilöllisyyden suojaamiseksi. Tutkittaviin haettiin lupa heiltä itseltään ja tarpeen tullen heidän huoltajiltaan. Tutkimuksesta ei koitunut riskiä tai haittaa yhdellekään haastatellulle ja kaikkien tutkittavien henkilöllisyys suojattiin pseudonymisoinnin avulla.

8.3 Jatkotutkimus Satakunnan alueen yhtenäiskoulujen poikien koulumotivaatioon

Tämän tutkimuksen perusteella olisi kiinnostavaa tutkia juuri yhtenäiskoulujen poikien oppimismotivaatiota Satakunnassa. Satakunnassa on varsin vähän tutkittu poikien koulumotivaatiota verrattuna esimerkiksi pääkaupunkiseutuun. Alueelle on kuitenkin tullut uusia yliopistokeskuksia ja ammattikorkeakouluja ja alueella myös rakennetaan ja ollaan avaamassa uusia yhtenäiskouluja pienten kyläkoulujen sulkiessa oviaan. On todettu, että poikia tulee motivoida eri tavoin kuin tyttöjä. Kiinnostavaa olisi myös selvittää mikä poikia

motivoi oppimisessa juuri alakoulussa ja mikä heitä motivoi oppimiseen myöhemmin yläkoulussa ja myös toiselle asteelle siirtyessä. Tutkimus olisi laadullisesti paras mahdollisesti toteuttaa pitkittäistutkimuksena, jolloin voitaisiin selvittää oppimismotivaatiota yhtenäiskoulun poikien alakoulusta yläkouluun siirtyessä ja vastaavasti myös seuraavaa vaihetta, siirtymää toiselle asteella.

Tällainen tutkimus toisi merkittävää tietoa kunnalle niistä menetelmistä, joita mahdollisesti kehittää koulujen paikallisia opetussuunnitelmia ajatellen sekä ensisijaisesti opettajan jatkuvaa koulutusta ja kehitystä ajatellen.

Lähteet

- Aaltola, J., Collin, K., Eskola, J., Heikkinen, H., Herkama, S., Hänninen, V., Valli, R., 2018. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. (R. Valli, Toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aunola, K., Hakkarainen, K., Juuti, K., Järvelä, S., Järvenoja, H., Kajamies, A., Viljaranta, J., 2018. *Motivaatio ja oppiminen*. (K. Salmela-Aro, Toim.) Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Aunola, K., Hakkarainen, K., Juuti, K., Järvelä, S., Järvenoja, H., Kajamies, A., Viljaranta, J., 2018. *Psyykinen hyvinvointi ja oppiminen*. (K. Salmela-Aro, Toim.) Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Bonafield-Pierce, Joyce C., "From Passenger to Driver: Strengthening Self-Efficacy in Finland's JOPO Class Students" (2018). Education Doctoral Dissertations in Leadership. 104. https://ir.stthomas.edu/caps_ed_lead_docdiss/104
- Haapaniemi, H., Haapaniemi, R., Moilanen, P., Raina, L., Suojanen-Saari, T., 2003. *Karttakepin kuolema*, Hämeenlinna; Arator Oy.
- Heinonen, J. P. (2005). Opetussuunnitelmat vai oppimateriaalit: Peruskoulun opettajien käsityksiä opetussuunnitelmien ja oppimateriaalien merkityksestä opetuksessa. (Väitöskirja). Helsingin yliopisto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-1995-6>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Viitattu 13.6.2023
- Kalsola, T. (2005). Peruskoulunsa päättävien oppilaiden koulumotivaatio ja tulevaisuuden tavoitteet. Pakkopullaa vai ponnistus tulevaan? [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto] JYX- julkaisuarkisto. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2005104>
- Kansanen, P. 2004. *Opetuksen käsitemaailma*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kansanen, P., Ahonen, S., Juuti, K., Toom, A., Kallioniemi, A., Kaikkonen, P., Kohonen, V., Rantala, J., Tainio, L., Virta, A., Löfström, J., Ubani, M., Järvinen, H-M., Krzywacki, H., Laine, A., Hästö, P., Hannula, M.S., Eloranta, V., Yli-Panula, E., Cantell, H., Rikkinen, H., Tani, S., Ruismäki, H., Ruokonen, I., Nupponen, H., Penttinen, S., Lindfors, E., Räsänen, M., Toivanen, T. 2012. *Ainedidaktiikka tutkimuskohteena ja tiedonalana*. (A. Kallioniemi & A. Virta, Toim.) Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kupias, P. 2004. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Edita Prima Oy

- Kääriäinen, H., Laaksonen, P., Wiegand, E. 1997. *Tutkiva ja muuttuva koulu*. Porvoo: WSOY.
- Lerikkanen, M.-K., & Pakarinen, E. (2019). The Role of Parental Beliefs and Practices in Children's Motivation in The Changing World. In E. N. Gonida, & M. S. Lemos (Eds.), *Motivation in Education at a Time of Global Change: Theory, Research, and Implications for Practice* (pp. 151- 167). Emerald Publishing Limited. *Advances in Motivation and Achievement*, 20. <https://doi.org/10.1108/S0749-742320190000020008>
- Lerikkanen, M.-K., & Pakarinen, E. (2019). The Role of Parental Beliefs and Practices in Children's Motivation In The Changing World. In E. N. Gonida, & M. S. Lemos (Eds.), *Motivation in Education at a Time of Global Change: Theory, Research, and Implications for Practice* (pp. 151- 167). Emerald Publishing Limited. *Advances in Motivation and Achievement*, 20. <https://doi.org/10.1108/S0749-742320190000020008>
- Lerikkanen, M.-K., & Pakarinen, E. (2018). *Opettajien merkitys oppimismotivaatiolle*. (K. Salmela-Aro Toim.). *Motivaatio ja oppiminen*. (s.181–196). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Madsen, K.B., Egidius, H. 1981. *Oppiminen ja motivaatio*. Tampere: Tampereen kirjapaino
- Malila, L. & Ovaskainen, T. 2012. Opettajan ohjauskäytäntöjen yhteydet 3. luokan oppilaiden lukutaitoon ja tehtäväkohtaiseen motivaatioon. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. [Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma] Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201205131644>
- Martin, Andrew J. (2003). Boys and motivation. (s.43-65.) University of Western Sydney. *The Australian Educational Researcher*, Volume 30, No.3.
- Metsäpelto, R.-L., Vasalampi, K., Poikkeus, A.-M., Lerikkanen, M.-K., Salminen, J., & Mäensivu, M. (2017). Opettajien kokemuksia dialogisen opetuksen toteuttamisesta perusopetuksessa. *Kasvatus*, 48(1), 6-20.
- Mykrä, T., Hätönen, H. (2008). *Opas opetusmenetelmistä*. Helsinki: Edita Prima
- Nurmi, J-E. & Salmela-Aro, K. 2017. *Mikä meitä liikuttaa –Motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus (2016). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. PISA 2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5401-82-0>. (Luettu 22.5.2023.)

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. PISA 2015: Suomalaisnuoret edelleen huipulla, pudotuksesta huolimatta. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote.
http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/pisa-2015-suomalaisnuoret-edelleen-huipulla-pudotuksesta-huolimatta. (Luettu 22.5.2023.)
- Pakarinen, E., & Kikas, E. (2019). Child-centered and teacher-directed practices in relation to calculation and word problem solving skills. *Learning and individual differences*, 70, 76-85. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2019.01.008>
- Pöllänen, T. (2022). Oppilaiden motivaatio ja opettajienkäyttämätmotivaatiokeinot liikuntatunneilla esiopetuksessa ja ensimmäisellä luokalla. [pro gradu -tutkielma, Turun Yliopisto] UTUPub- julkaisuarkisto. Saatavilla <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022060242593>
- Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Educa
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. 2000. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology* 25 (1), 54–67.
<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Ryan, Richard M., and Edward L. Deci. *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*, Guilford Publications, 2017
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/detail.action?docID=4773318>
- Tang, X. (2017). Teaching practices in early primary school: Dimensions, patterns and consequences [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 609
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2021. Kouluterveyskysely 2019 ja 2021. Perusopetus 4. ja 5.luokka, 2019 ja 2021 www.thl.fi. [viitattu 13.6.2023]
https://sampon.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2?alue1_0=601253&mittarit_0=199594&mittarit_1=199325&mittarit_2=199303&vuosi_0=v2019#
- Thomas, G., & Myers, K. (2015). *What is case study?* SAGE Publications Ltd,
<https://doi.org/10.4135/9781473920156>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: TENK; 2019 [viitattu 13.6.2023].
- Vasalampi, K. 2017. Itsemääräämisteoria. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-Kustannus. 54–65

- Vasalampi, K. 2022. *Näin motivoit oppimaan*. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Vasalampi K., Torppa, M., Eklund, K., Ahonen, T., Lerkkanen, M.-K., Salminen, J., & Poikkeus, A.-M. (2018). Muutostrendien tarkastelu nuorten koulumotivaatiossa ja -hyvinvoinnissa – kohorttitutkimus yli kolmen ajankohdan. [Trends of change in adolescent school motivation and well-being]. *Kasvatus*, 49 (4), 272–286.
- Viljaranta, J. (2010). The development and role of task motivation and task values during different phases of the school career. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Vuorinen, I. 1993. *Tuhat tapaa opettaa*. Naantali: Vammalan kirjapaino Oy.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy–value theory of achievement motivation. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 68-81.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset oppilaille

Taustatiedot: harrastukset

Oppilaan oma kokemus motivaatiosta

- Millaiseksi koet koulumotivaatiosi asteikolla 1–10? (1 ollessa alhainen, 10 korkea)
(Jos vastaus alle 5, oppilas voisi kuvailla miksi kokee niin?)
- Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat positiivisesti koulumotivaatiosi?
- Entä mitkä negatiivisesti?

Opetusmenetelmien ja motivaation yhteys

- Mitä ajatuksia herättää oppitunti, jossa opettaja puhuu/kertoo asioita ja sinun on tarkoitus kuunnella tarkkaavaisesti ja mahdollisesti tehdä muistiinpanoja?
- Asteikolla 1–10, kuinka mielekkääksi koet em. opetustilanteen?
- Kerro jostain itselle mielekkäästä oppitunnista, joka herätti innostusta.
- Mitä ko. oppitunnilla tehtiin/ tapahtui?
- Jos saisit päättää oppitunnin kulusta, niin millaista opetusta se sisältäisi?
- Millainen oppitunti ei herätä sinussa innostusta?
- Miksi em. oppitunti ei ole mielestäsi innostava?
- Vaikuttaako opettaja mielestäsi koulumotivaatioosi?
- Millainen on opettaja, joka saa sinut innostumaan oppitunnista?
- Oletko kokenut koulussa samaa innostusta kuin esim. harrastuksesi parissa? Kerro oppitunnista.
- Tuleeko mieleen muuta, joka vaikuttaa motivaatioosi oppitunnin aikana?

Liite 2. Haastattelukysymykset opettajille

Taustatiedot;

- koulutus
- kokemus työvuosina
- opetettava vuosiluokka

Teema I

Motivaatio ja innostus

- Mitä on mielestäsi motivaatio?
- Miten oma motivaatiosi ilmenee työssäsi (oppilaissa, oppiaineissa, opetusmenetelmissä)?
- Miten se ilmenee oppilaissa?
- Miten ajattelet sen vaikuttavan oppimiseen, erityisesti?

Voit pohtia motivaatiota myös seuraavista näkökulmista;

- sisäinen - ja ulkoinen motivaatio
- Decin ja Ryanin itsemääräämisteoria

Teema II

Opetusmenetelmät

- Millaisia opetusmenetelmiä käytät työssäsi? (Esim. toiminnallinen, dramaallinen, opettajajohtoinen jne.)
- Mikä on mielestäsi oppilaan rooli opetuksessa?
- Kerro jostakin hyväksi kokemastasi opetusmenetelmästä; miten se toimii - mitä itse teet, mitä oppilaat tekevät?
- Mitä tuloksia havaitisit ja mitä kokemuksia se aiheutti mielestäsi oppilaissa?

- Mitä tekee menetelmästä / tavasta mielestäsi onnistuneen?

Teema III

Oppiaine

- Mikä on mielestäsi opettajan tehtävä oppinaineessa?
- Mitä ajattelet “opettajan oppiainetiedosta”?
- Mitä merkitystä ajattelet oppiaineella olevan oppilaan innostukseen ja oppimismotivaatioon?
- Miten huomaat em. merkityksen työssäsi?

Liite 3. Tietosuojailmoitus opettajat

Turun yliopisto
University of Turku

Tietosuojailmoitus

EU:n yleinen tietosuoja-asetus,
artiklat 13 ja 14

Rekisterin nimi	Miten oppiaine ja opetusmenetelmät vaikuttavat nivelvaiheen poikien koulumotivaatioon?
Rekisterinpitäjä	Lilli Salo lilli.p.salo@utu.fi p.
Vastuuhenkilön yhteystiedot	Lilli Salo lilli.p.salo@utu.fi p.
Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	Tutkimuksessa tarkastellaan 6.vuosiluokan poikien ja heidän opettajiensa mielipiteitä ja kokemuksia haastattelemalla heitä. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden haastattelut nauhoitetaan sanelimella, jotka litteroidaan tekstimuotoon ja tallennetaan tutkimuksen ajaksi Turun Yliopiston hyväksymään Seafire pilvitalennuspalveluun. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on tieteellinen tutkimus (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta).
Käsitteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja: Sähköpostiosoite ja sitä kautta kirjallinen suostumus tutkimukseen. Sanelimen äänitiedosto, joka sisältää seuraavat taustatiedot; koulutus, kokemus työvuosina ja opetettava vuosiluokka.

Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Henkilötiedot, vastaanottaa vain itse pro gradu- tutkija Lilli Salo, yhteystiedot ilmoituksen alussa. Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Haastattelunauhoitteista kirjoitetaan tekstitiedostot. Tutkimusaineisto on pseudonymisoitu ja haastateltavat vain numeroitu, jolloin tiedostoihin ei jää suoria henkilötietoja. Haastattelunauhoitteet säilytetään Turun Yliopiston valtuuttamalla tutkijan luomalla Seafile pilvipalvelussa suojauksen ja salasanan takana 1.8.2023 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään kokonaisuudessaan.
Rekisteröidyn oikeudet	<p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin tietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p> <p>Yhteyshenkilö rekisteröidyn oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa on Lilli Salo, yhteystiedot ilmoituksen alussa.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p> <p>Yhteyshenkilö rekisteröidyn oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa on Turun yliopiston tietosuojavastaava, yhteystiedot ilmoituksen alussa.</p>
Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	<p>Haastateltavien opettajien tiedot on saatu haastateltavilta itseltään kirjallisesti sähköpostin välityksellä. Sähköpostiosoitteet on saatu koulun verkkosivuilta.</p> <p>Muut tiedot kerätään suoraan haastattelututkimukseen osallistuvilta.</p>
Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Liite 4. Tietosuojailmoitus oppilaat

Turun yliopisto
University of Turku

Tietosuojailmoitus

EU:n yleinen tietosuoja-asetus,
artiklat 13 ja 14

Rekisterin nimi	Miten oppiaine ja opetusmenetelmät vaikuttavat nivelvaiheen poikien koulumotivaatioon?
Rekisterinpitäjä	Lilli Salo lilli.p.salo@utu.fi p.
Vastuuhenkilön yhteystiedot	Lilli Salo lilli.p.salo@utu.fi p.
Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	Tutkimuksessa tarkastellaan 6.vuosiluokan poikien ja heidän opettajiensa mielipiteitä ja kokemuksia haastattelemalla heitä. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden haastattelut nauhoitetaan sanelimella, jotka litteroidaan tekstimuotoon ja tallennetaan tutkimuksen ajaksi Turun Yliopiston hyväksymään Seafile pilvitallennuspalveluun. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on tieteellinen tutkimus (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta).
Käsiteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja: Sanelimen äänitiedosto, joka sisältää seuraavat tiedot oppilailta; Harrastukset sekä heidän mielipiteensä ja kokemuksensa koulumotivaatiosta. Oppilaiden vanhemmilta saatu tutkimuslupa

	kirjallisena Wilma viestin kautta. Vanhempien henkilötiedot ja tätä kautta myös oppilaiden henkilötiedot ovat vain luokanopettajalla, koska kirjallinen lupa on saatu Wilma viestin kautta, johon tutkijalla ei ole pääsyä.
Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Henkilötiedot, vastaanottaa vain itse pro gradu- tutkija Lilli Salo, yhteystiedot ilmoituksen alussa. Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Haastattelunauhoitteista kirjoitetaan tekstitiedostot. Tutkimusaineisto on pseudonymisoitu ja haastateltavat vain numeroitu, jolloin tiedostoihin ei jää suoria henkilötietoja. Haastattelunauhoitteet säilytetään Turun Yliopiston valtuuttamalla tutkijan luomalla Seafile pilvipalvelussa suojauksen ja salasanan takana 1.8.2023 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään kokonaisuudessaan.
Rekisteröidyn oikeudet	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin tietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle. Yhteyshenkilö rekisteröidyn oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa on Lilli Salo, yhteystiedot ilmoituksen alussa. Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle. Yhteyshenkilö rekisteröidyn oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa on Turun yliopiston tietosuojavastaava, yhteystiedot ilmoituksen alussa.
Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Tiedot oppilaista on saatu luokanopettajan kautta. Oppilailta saatu lupa ja vanhemmilta kirjallinen lupa koulun virallisen viestintäkanavan Wilman kautta. Muut tiedot kerätään suoraan haastattelututkimukseen osallistuvilta.
Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Liite 5. Tutkimustiedote oppilaiden vanhemmat

Hei!

Pyydämme lupaa haastatella lastanne tieteellistä pro gradu - tutkielmaa varten, jossa tutkitaan opetusmenetelmien vaikutusta poikien koulumotivaatioon ja koulumotivaatiota yleisesti.

Haastattelut on tarkoitus nauhoittaa ja sen jälkeen litteroida. Haastattelut toteutetaan kuitenkin täysin anonyymisti, jolloin oppilaalta ei kerätä mitään henkilötietoja. Ainoa taustatieto, mikä oppilaalta kerätään on vuosiluokka ja mahdolliset harrastukset.

Liite 6. Tutkimustiedote opettajat

Hei!

Olen kasvatustieteiden maisterivaiheen opiskelija ja teen nyt Pro gradu - tutkielmaani koulussanne. Pro graduni tavoitteena on selvittää, miten opetusmenetelmät ja oppiaine vaikuttavat poikien oppimis - ja koulumotivaatioon ja miten myös opettajat itse kokevat motivaation ja sen merkityksen oppilaalle.

Etsin haastateltavakseni kouustanne 6.vuosiluokan opettajia. Haastattelut on tarkoitus toteuttaa yksilöhaastatteluina viikoilla 13 ja mahd. 14. Mikäli kasvokkainen haastattelu ei onnistu, on mahdollista selvittää myös haastattelun järjestämistä muiden kanavien, esimerkiksi Zoomin tai Google Meetin kautta. Haastattelut kestävät noin 30-60 min. (max). Kaikki haastattelut tallennetaan ja niitä käytetään vain tämän pro gradu -tutkielman tekemiseen. Aineisto hävitetään tutkielman valmistuttua ja kaikkien tutkimukseen osallistuvien anonymiteetti turvataan. Mikäli tämä sopii sinulle ja olisit valmis osallistumaan haastatteluun, pyydän laittamaan minulle sähköpostiviestiä tai viestiä puhelinnumeroon... Mahdollisista kysymyksistä voit myös olla yhteydessä samaan sähköpostiosoitteeseen tai puhelinnumeroon.

Kiitos jo etukäteen kiinnostuksestasi!